

EL MÓN URBÀ A LA
CORONA D'ARAGÓ
DEL 1137 ALS DECRETES
DE NOVA PLANTA

XVII

Congrés d'Història de
la Corona d'Aragó

Congreso de Historia
de la Corona de Aragón

Congrés d'Histoire de
la Couronne d'Aragon

Congresso di Storia
della Corona d'Aragona

LA PARTICIPACIÓ DE GIRONA A LA CORT
GENERAL DE CATALUNYA DE 1599

Josep Capdeferro i Pla
Universitat Pompeu Fabra

Barcelona-Lleida, 7-12 de setembre del 2000

LA PARTICIPACIÓ DE GIRONA A LA CORT GENERAL DE CATALUNYA DE 1599¹

Josep Capdeferro i Pla
Universitat Pompeu Fabra

En els darrers anys Eva Serra i Joan Lluís Palos han insistit en la necessitat de treballar amb documentació d'origen local per conèixer en tota la seva dimensió una peça central de l'engranatge institucional de la Catalunya prèvia al Decret de Nova Planta, la Cort General.² Respon a aquest estímul la present comunicació, dedicada al paper que tingué la ciutat de Girona en la convocatòria de l'any 1599. Per elaborar-la ens hem servit fonamentalment de diversos volums dels manuals d'acords municipals de l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona³ —especialment dos que corresponen a llibres confeigits amb motiu de la celebració de les Corts de 1585 i 1599⁴—, i dels processos familiars dels braços militar i reial de la Cort General de 1599, consultats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona.⁵ Valorem molt positivament l'haver creuat les fonts generals, on els escrivans de cada braç aixecaren acta de la successió dels esdeveniments, amb les d'àmbit local, transmissores del ritme i el batec de les sessions, el to de les discussions, de tot tipus de rumors... i de pagaments de sotamà.

JURAMENT DEL NOU REI A BARCELONA I CONVOCATÒRIA DE LA CORT GENERAL

Poc després de la mort de Felip I (II de Castella), el seu fill emprengué un viatge cap a les terres de la Corona d'Aragó. Celebrà son matrimoni amb Margarida d'Àustria a València, desoïnt les peticions de Castella i incomplint alhora un compromís contret amb Barcelona; acte seguit es traslladà a Catalunya per prestar-hi jurament i ser-hi jurat pels seus súbdits. Aparentment, ni en els seus plans ni en els dels seus ministres no entrava la celebració d'una Cort General...

La ciutat de Girona tingué la primera notícia de la visita reial amb una carta de 20 d'abril de 1599, rebuda el 28 d'abril, en què fou convocada per assistir a través d'una representació a l'acte del jurament que s'havia de celebrar a Barcelona en una data imminent, el 1 de maig de 1599.⁶ Aquest és l'únic document que es troba en els registres de la ciutat de 1598 i 1599 referit a les intencions de Felip II (III de Castella) de desplaçar-se al Principat⁷ —deixant de banda una carta formulària en què havia notificat als jurats la mort de son pare i on havia expressat el desig de visitar els seus territoris de la Corona d'Aragó—.⁸

Davant l'ocasió que es presentava, el Consell General de la ciutat es reuní amb celeritat i féu una extracció a sort de dos síndics o representants, un de la mà major, el ciutadà Miquel Vedruna, i un de la mà mitjana, el mercader Miquel Despí. També elegí una comissió de dotze dels seus membres per assessorar els jurats en els afers que es poguessin plantejar entorn del jurament reial. Vedruna i Despí arribaren a Barcelona força dies més tard del previst —la data del jurament havia estat entretant postposada— i escrigueren poc després als jurats i a la dotzena assessora que «moltes persones de qualitat» estaven sorpreses que les ciutats i viles del Principat no mostressin cap intenció de demanar al rei la celebració d'una Cort General.⁹ Ells, com els demés síndics enviats per al jurament, no estaven facultats per fer tal

petició ni per prendre cap altra iniciativa sense mandat exprés dels seus principals. Per resoldre això, els representants barcelonins reuniren els de la resta de Catalunya i els incitaren a sol·licitar a llurs respectives localitats d'origen poders per demanar Corts.¹⁰ En aquests s'havien d'acceptar expressament unes condicions temporals extremadament dures, contràries als usos de la institució, però que els ministres reials havien plantejat com a innegociables per tirar endavant la convocatòria: es requeria «exprés poder de què ab los cartells citatoris, sens perjudici, per ara tant solament, [els dits ministres] puguen disminuir los dies acostumats, y pугan assenyalar sert termini per la conclusió de dites Corts ab un temps competent».¹¹

Els jurats i la dotzena que seguien el procés des de Girona acceptaren la primera condició, que la Cort General fos convocada amb vuit dies d'antel·lació en lloc dels quaranta habituals.¹² No volgueren transigir, en canvi, amb la segona, amb la qual s'atemptava directament contra l'esperit paccionat de la institució perquè es donava a un dels participants la clau per forçar el ritme —i condicionar el resultat— dels debats. Els gironins preferiren suplicar al Rei que fos «de son real servey donar lloch y temps competent per a què totes les coses conuenients y necessàries per lo ben ésser d'est Principat se pугan tractar y resoldre ab la quietut, consideració y amorós tracte com convé a son real servey».¹³ L'ur petició fou en va.¹⁴

Malgrat l'oposició d'alguns a la prefixió de terminis, els tres braços formularen la petició de Cort General. Els ministres del Rei havien reeixit en la seva estratègia de convèncer els catalans que la celebració de les Corts era una concessió que se'ls feia *in extremis*, no obstant les nombroses urgències del monarca, per la qual cosa havien d'estar sumament agraïts i llevar tot tipus d'impediments.¹⁵ La convocatòria es féu per al 2 de juny. Quan Girona la rebé, com li corresponia en tant que hi tenia adquirit el dret per privilegis i per costum,¹⁶ la majoria dels membres del Consell General, en sessió de 26 de maig, deliberaren que s'enviés un nou sindicat a Miquel Vedruna i Miquel Despí per a l'esdeveniment de celebració immediata. Ara bé, un nucli reduït de consellers es negà a subscriure aquesta resolució adduint que, a tenor dels privilegis de la ciutat, calia fer una nova extracció a sort.¹⁷ Malgrat les comminacions de la majoria, la insistència dels opositors per fer constar llur dissentiment als poders dels síndics fou tan gran que els advocats de la ciutat aconsellaren que es fés una nova extracció. Aquesta tingué lloc el dia 29, i hi foren 'afortunats' Miquel Vedruna —novament— per la mà major, i el notari Rafel Albert de la mitjana.¹⁸ Vedruna, que ja s'havia lamentat de gota, aconseguí sotstreure's a l'encàrrec, tot i que amb dificultats —com que ja l'havia acceptat, li calgué acreditar la malaltia amb el dictamen de dos metges—. Per ocupar el seu lloc fou extret, en un nou Consell General *ad hoc* el dia 30, el ciutadà Rafel Campmany i Descoll, que l'any 1598 havia estat jurat en cap de la ciutat. Durant aquells dies d'intensa activitat, per assistir els jurats en els afers tocant la Cort General foren elegides les següents persones: una nova adjunció o dotzena d'assessorament quasi idèntica a la del jurament,¹⁹ dos advocats —Jaume Vives i Llätzer Saconomina—, i un notari subrogat al lloc de Rafel Albert, que fou Narcís Fàbrega.²⁰

RAFEL DE CAMPANY I RAFEL ALBERT S'ENCAMINEN CAP A BARCELONA

Després de reunions i preparatius accelerats per aprofitar l'avinentesa que se li presentava a la ciutat, partiren els síndics Campmany i Albert cap a Barcelona. Per a ells significava sens dubte un honor participar en la Cort General, l'ocasió assenyalada en què els pobladors del Principat i els Comtats es reunien amb el seu 'pare i senyor', amb una sèrie de missions que havien de redundar en obsequi i culte a Déu, servei i honor al rei, i el bon estat i utilitat de la cosa pública del Principat i dels seus habitants.²¹ La responsabilitat era major a rel de les tensions que la província havia viscut amb la monarquia a partir del moment que aquesta darre-

ra havia adulterat el contingut d'alguns textos normatius aprovats en la Cort General de 1585 i havia suspès unilateralment, l'any 1593, els capítols 7, 13 i 34 del redreç del General —també de 1585—. ²²

A més d'un honor i una responsabilitat, i eventualment una ocasió per fer relacions —i aconseguir profits?—, ²³ pels gironins de l'època assistir a Corts devia constituir fonamentalment un maldecap. Altrament ni hi hauria hagut les renúncies d'alguns 'beneficiats' per la sort per dur a terme la missió, ni enceses discussions sobre el salari. Anar a Corts volia dir deixar les pròpies ocupacions i famílies durant un període indeterminat i ser allotjat en condicions incertes. Mentre el ritme de la vida municipal romania quasi inalterat i els demés veïns gestionaven llurs afers amb diligència, calia treballar durament en comissions i sessions plenàries, mantenir al mateix temps una intensa correspondència amb els mandants per tenir-los informats i per demanar-los consell i, al capdavant del procés, ser objecte d'una estricta fiscalització per part del Consell General de la pròpia ciutat —en el curs de la qual hom era carregat en consciència per la gestió que hagués fet dels afers d'aquesta—. Vegem amb deteniment aquests punts.

El problema de les renúncies. En l'extracció que es féu al Consell General de 29.V, el síndic de la mà major fou assenyalat per la sort en sisè lloc, i el de la mà mitjana en tercer. Quan l'endemà, degut a la baixa de Miquel Vedruna per malaltia, calgué repetir l'operació per a la mà major, Rafel Campmany no sortí sinó en tretzè lloc. ²⁴ Una part dels que no assumien la càrrega ho feien per algun impediment: no estaven casats, o eren deutors de la ciutat aquell any, malalts o ancians, exercien un ofici incompatible amb el sindicat —p. ex. batlle, jurats, jutge d'apel·lacions...—, litigaven contra la ciutat, etc. Ara bé, molts altres renunciaven a ser síndic sense més explicació, i tenim motius per sospitar que també haurien renunciat els que, per trobar-se absents de la ciutat el dia de l'extracció, no podien acceptar el designi de la sort. ²⁵ Això planteja la qüestió, quina prevenció tenien contra la Cort General els que renunciaven o els que s'absentaven de la ciutat per no participar al Consell General? es tractava simplement que no volien assumir-ne les despeses?

Uns salaris migrants? Si alguna cosa és certa, almenys amb la documentació que ens ha arribat a les mans, és que els representants a Corts de ciutats, viles i llocs no es feien rics amb l'encàrrec. Visiblement, però, tampoc sofrien un gran detriment patrimonial, donat que no sols eren remunerats per la pròpia localitat d'origen, sinó també pels braços. El cas dels síndics gironins de l'any 1599 és un bon exemple: a) La ciutat els pagà trenta sous per dia d'absència, deu dels quals en concepte de salari i els vint restants com a 'ajuda de costa' —que s'haurien incrementat si la Cort General s'hagués celebrat més lluny de Barcelona—. ²⁶ Així, Rafel Albert, per al període de 31.V a 15.VII, percebé seixanta-nou lliures, i a Rafel de Campmany, que marxà igualment el 31.V però no tornà fins al 25.VII, li'n correspongueren vuitanta-quatre. ²⁷ En la convocatòria de Corts de l'any 1585, després d'una dura negociació, els síndics havien aconseguit de la ciutat trenta-sis sous per dia en ser major la distància que calia recórrer per anar a Montsó. ²⁸ b) La cort, per la seva part, gratificà cadascun dels síndics del braç reial «per lo que no se'ls ha donat posada, com és obligació de sa magestat donar-los-ne, y per ésser estat lo temps tant breu y no haver pogut sol·licitar-ho ab los apposentadors»; aquesta quantitat pujà a trenta-sis lliures per hom, «per ser més car lo viure en Barcelona que en Monsó». ²⁹ A més, pagà altres quantitats a aquells que havien treballat en alguna de les comissions: tenim constància que Rafel Albert fou present a la comissió que elaborà el redreç del General, per la qual cosa percebé cinquanta lliures. Campmany, per la seva participació en la d'habilitacions, rebé cent lliures. ³⁰ Malgrat ambdós síndics col·laboraren en altres missions del braç reial, en ambaixades als altres braços o al vicescancerler, no consta que això els reportés cap benefici econòmic.

Per pagar aquests salaris i gratificacions i les demés despeses relacionades amb les Corts celebrades pel rei, els tres braços recorregueren a les pecúnies del General. La ciutat de Giro-

fou ell qui presentà quasi tots els dissentiments al braç reial en nom de Girona,⁴² anà a la Diputació per localitzar documents sobre greuges,⁴³ i fou membre de nombroses ambaixades als altres braços o a oficials reials.⁴⁴ De Campmany sabem només que posà un sol dissentiment —això sí, de gran transcendència per a Girona—. ⁴⁵

L'any 1599 el procés de la Cort General al braç reial s'enterbolí d'entrada amb la lectura de la proposició régia, en la qual, per una banda, el rei acusà contumàcia als absents i els concedí un dia de gràcia per presentar-se,⁴⁶ i, d'altra banda, s'al·ludí al termini de vint dies prefixat d'una forma que molts síndics interpretaren era per a la clausura de les Corts (quan fet era per a què es presentessin propostes de constitucions i greuges).⁴⁷ Superats aquests esculls fou problemàtica una disputa entre ciutats i viles sobre el pes que havien de tenir unes i altres en qualsevol comissió o missió de representació, disputa que el rei resolgué en favor de les viles amb un *iudicium in curia datum*.⁴⁸ Al llarg del procés deliberatiu es presentaren lògiques dificultats per posar-se d'acord sobre el text d'algunes constitucions —a tall d'exemple, la que reconeixia el lliure comerç, el projecte d'erigir una flota de galeres, etc.—.⁴⁹ També resultaren polèmiques les tensions entre Lleida i Barcelona perquè aquesta darrera volia presentar un greuge pel fet que els doctors de la Reial Audiència no reconeixien els títols de graduat en lleis i cànons expedits pel seu estudi,⁵⁰ o les habituals confrontacions entre diferents viles i llocs que volien inaugurar o augmentar llur presència en les bosses d'insaculació de la Generalitat. En termes globals, però, s'aprecia que el braç reial sostingué una posició força unànime en les qüestions en què els seus interessos xocaven frontalment amb els braços privilegiats.⁵¹

Durant les cinc setmanes de la Cort General, a més d'atendre les obligacions que tenien com a síndics del braç reial, Campmany i Albert vetllaren —no sempre amb la mateixa fortuna— pels interessos de Girona. En marxar-ne s'havien endut, a més de varies cartes crencials per al rei i alguns dels seus principals,⁵² els poders per als habilitadors⁵³ i unes instruccions breus.⁵⁴ La precipitació de la convocatòria de la cort fou, sense cap mena de dubte, la causa que no s'emportessin altres materials —memorials de constitucions i privilegis per prorrogar o aconseguir *ex novo*, projectes per al redreç del General, o un llistat de greuges— que requerien ser elaborats i remirats a fons pels advocats de la ciutat. Quan estigueren llestos, els els enviaren per correu.⁵⁵

De tot aquest material, les instruccions i els diferents memorials són els que permeten fer-se una idea del que Girona aspirava a obtenir d'aquella convocatòria de Corts: a) Les instruccions constaven de només deu punts, quasi idèntics als de 1585.⁵⁶ Uns contenien generalitats sobre la forma com els síndics havien de dur a terme la seva gestió,⁵⁷ altres ordenaven que fos bloquejada qualsevol pretensió de privilegis per part de persones o comunitats alienes a la ciutat o al seu govern que poguessin resultar-los perjudicials;⁵⁸ finalment, un sol punt es referia a la tasca legislativa de les Corts i a la forma com s'havien de defensar els drets de la ciutat en el curs d'aquesta.⁵⁹ Després del sindicat o poders, les instruccions eren el document que vinculava més directament l'acció dels síndics i a partir del qual giraria la fiscalització que la ciutat faria de la seva feina al final de tot el procés. La raó és que la satisfacció d'aquests punts depenia, fonamentalment, de l'actuació dels propis síndics, malgrat a la pràctica l'èxit de totes les gestions no estigués únicament en les seves mans. b) Per contra, el que s'inclouïa en els diferents memorials —de constitucions de Corts precedents per prorrogar, de noves constitucions per aprovar, de capitols per al redreç del General, i de greuges— escapava al control estricte dels síndics, ja que quedava subjecte a les discussions en comissions de tractadors o de provisors de greuges, a l'aprovació dels braços i al mecanisme decretació del rei / rèpliques dels estaments / nova decretació reial.

A partir de la documentació esmentada, de la correspondència creuada entre els síndics i els seus principals al llarg del procés de les Corts i, sobretot, de l'acta del Consell General de 27 de juliol on la ciutat fiscalitzà l'actuació dels seus síndics, s'aprecia que l'objectiu priorita-

ri de Girona en la Cort General de 1599 era fer una negociació satisfactòria del règim de privilegis i d'altres gràcies —tant a nivell estrictament local, com en el quadre general del Principat—.

GESTIÓ DE PRIVILEGIS I D'ALTRES GRÀCIES

A Girona li calia, primer de tot, aconseguir que el rei i el seu aparell li confirmessin el bagatge de privilegis que havia obtingut de monarques precedents al llarg de segles, el qual constituïa un fidel reflex de la seva dignitat de tercera ciutat del Principat —darrera Barcelona i Lleida—, seu episcopal i capital d'una important vegueria. En aquesta línia de revalidació de privilegis, per a Girona era fonamental: 1) mantenir-se en possessió d'un de Carles I de 19.XII.1533, que exclouïa els nobles del govern municipal —els nobles lluitaven a l'època contra tal restricció, i els gironins consideraven impropedent plantejar l'afer en la Cort General donat que estava pendent de resolució judicial a la Reial Audiència—;⁶⁰ 2) aconseguir novament la concessió d'un privilegi de la reina Germana de 1512, que reconeixia a la ciutat la potestat d'imposar i al clavari la d'executar els que no paguessin.⁶¹

En segon lloc, la ciutat necessitava impetrar nous privilegis i gràcies per elevar el seu estatus:⁶² veure reconegut el seu dret a organitzar la prevenció i actuació en casos de pesta seguint el model de Barcelona;⁶³ poder fer fabricar a Girona deu mil lliures en menuts franques de totes despeses;⁶⁴ percebre una pensió anual de cinc-centes lliures amb càrrec als fruits de la mensa episcopal per finançar l'estudi;⁶⁵ poder quitar algunes lleudes, com s'havia concedit a Barcelona;⁶⁶ finalment, obtenir que tot pagament a la taula de comuns dipòsits de la ciutat fos tinguda com a real, igual com si el creditor n'hagués firmat àpoca.⁶⁷ En relació a aquest segon bloc de privilegis de nova concessió, cal afegir que des de la mà menor es pretenia l'obtenció d'altres dos privilegis: un sobre la possibilitat de poder ella també enviar un síndic a Corts,⁶⁸ i un altre que reformés el règim municipal d'insaculacions per fer-lo més obert.⁶⁹ Com era imaginable, cap dels dos no prosperà.⁷⁰

En tercer lloc, per mantenir el seu estatus avantatjat, Girona havia d'actuar igualment per via negativa, obstaculitzant qualsevol intent dels seus súbdits, carrers i de llocs de la seva vegueria i batllia de beneficiar-se de privilegis que poguessin suposar un perjudici a la ciutat.⁷¹ Ho feia a títol preventiu, aixecant dissentiment al si del braç reial i posant empara al segell del rei, sense el qual no es podien expedir els dits privilegis.⁷²

La ciutat preferia, de fet, oferir-se com a mitjancera en la gestió d'aquests possibles privilegis. El 1599 fou el cas de les monges de Santa Clara,⁷³ i també de Viladesens i Fellines, parròquies que volien veure confirmat el seu sistema d'elecció de batlle i precisar qui eren els habitants del lloc amb dret de vot.⁷⁴ Aquesta intervenció reforçava la capitalitat gironina, i evitava possibles sorpreses que poguessin portar a una pèrdua d'influència sobre el rerapijàs o la costa. En aquest sentit, és de subratllar l'accentuada rebel·lia que l'any 1599 manifestaren els jurats de Sant Feliu de Guíxols, població que era carrer de Girona, en negar-se explícitament i reiterada a trametre les seves pretensions als seus superiors, on haurien de passar pel sedàs dels jurats i l'adjunció de Corts.⁷⁵ Els ganxons creien que tindrien més marge de negociació si enviaven directament representants a Barcelona, on Campmany i Albert serien eventualment més flexibles i on podrien comptar amb el suport de tercers (?). I és que a la cort s'hi acostaven no sols els síndics de ciutats i viles en possessió del dret a seure al braç reial, però també representants d'altres llocs que aprofitaven per fer gestions prop del rei i dels seus ministres. És el cas, per exemple, d'Olot, que en comptes de confiar en la intermediació del seu senyor, l'abat de Ripoll, membre del braç eclesiàstic, envià a Barcelona el doctor en drets Francesc Pasqual com a síndic, malgrat no podia accedir al braç reial. És possible que Pasqual deixés una mica de banda l'afer del reconeixement, pròrroga i ampliació

del cabàs de privilegis de la vila,⁷⁶ i es dedicués en canvi a fer pressió en favor de la consti-tució que el braç reial impulsà per la qual el rei renunciava a cobrar els quintos endarrerits fins a les Corts.⁷⁷

Malgrat els síndics gironins s'esforçaren de valent en la negociació d'aquesta complexa política de privilegis en el si de la Cort General de 1599, toparen amb tres grans dificultats:

a) la primera fou la impossibilitat inicial de posar empara al segell reial per obstaculitzar els privilegis considerats perjudicials per a la ciutat. Malgrat ells instaren aquesta mesura pocs dies després de l'inici de les sessions,⁷⁸ a les Corts no eren presents ni el protonotari ni son lloctinent, i per tant tampoc no hi havia el segell que havia de ser objecte de l'empara. Per solventar aquesta dificultat, el vicecanceller, el canceller, els regents Sabater i Mur i el tresorer no oferien altra solució que trametre un síndic a Madrid que fes efectiva l'empara. Rafel Albert optà per tractar l'afer amb el secretari del rei Pere Franquesa, el qual «digué no mogués res, que divendres pròxim que serà demà me daria saludable remey.»⁷⁹ Les gestions de Franquesa devien ser esperançadores, puix que en carta del 17.VI els síndics informaven Girona que havien complert la gestió.⁸⁰ Tot i això, el problema persistia, ja que altres síndics proposaren el 22.VI al braç reial que s'enviés una ambaixada al rei per «representar-li lo gran inconvenient se porie seguir per no ser en la present ciutat la cancelleria de Aragó, protonotari y sagell» i per demanar-li que totes les coses de gràcia «se pugan despedir en la present ciutat [de Barcelona] y tenir la conclusió necessària ab la cancelleria del present Principat, nomenant protonotari ho lochtinent de protonotari que, ab lo sagell acostumat, puga fer dita despedició...»;⁸¹ aquesta iniciativa, acollida favorablement pels braços eclesiàstic i militar,⁸² donà lloc a una ambaixada conjunta de la qual formà part Rafel Albert —la qual cosa prova la implicació directa de Girona en l'afer—.

b) la segona dificultat fou que molts síndics no pogueren negociar temes particulars de les seves ciutats i viles d'origen degut a l'intens ritme de treball que s'imposà de bon principi.⁸³ Més endavant, una vegada s'aconseguí que els ministres reials possessin fil a l'agulla en la decretació dels privilegis, una onada d'indignació recorregué el braç reial quan es veié que s'havien afegit sistemàticament a les dites decretacions les clàusules '*durante nostro beneplacito*' o '*durante nostra mera voluntate*', que versemblantment debilitaven les concessions règies en fer-les susceptibles de ser revocades sense necessitat d'al·legar cap tipus de causa.⁸⁴

c) una tercera dificultat, de tipus econòmic, ja s'arrossegava de Corts precedents. Per tramitar la gestió dels privilegis, calia ser generós amb tot el personal que envoltava els ministres reials —i no és forassenyat sospitar amb els propis ministres—. Qui no pagava no gestionava.⁸⁵ Que aquesta era una pràctica quasi institucionalitzada en aquest tipus de reunions ho havien certificat els síndics gironins de 1585 quan havien escrit: «entén-se los negocis prenen bon camí guiats ab speranses de proffits, y encara que en les corts dels reys sempre se sie usat axí, però may tant com vuy per estar la cort, segons se veu, tant pobre que tots los officials del rey estan sens un diner y quexosos de sa magestat.»⁸⁶ Afegien encara, mostrant el grau de pressió a què els tenien sotmesos els porters reials: «tenen-nos moinos en demanar-nos, que com vinguérem de donar la lletra y besar les mans a sa magestat, dos d'ells nos vingueren darrera fins en nostra posada, y com nosaltres pensam haver de negociar moltes voltas ab sa magestat los entretenim ab speranses.»⁸⁷ Aquestes notícies no havien sorprès els jurats gironins i la dotzena d'afers de Corts...: «En lo que assenyalau dels privilegis, bé compranem la usansa que vuy se practica en totes les corts és aqueixa; llivellarleu [ho anivellareu] ab les facultats o pobresa, per millor dir, d'esta ciutat.»⁸⁸ Durant la Cort General de 1599 Girona no hagué de complir amb aquestes irregularitats, perquè ja havien arreglat

els comptes els síndics enviats precedentment per al jurament del rei;⁸⁹ sí hagueren de passar per caixa els olotins, com es veu en una carta on s'explicaven les dificultats que s'havien superat per aconseguir un privilegi que renovava per a vint anys la capacitat de la vila per cobrar imposicions sense retenció del quint: «no han de fer maravella que ·s agen gastats molts diners en aquesta ocasió, que iuram a vostres mercès que, per anar tot de pressa, no ·s podia negociar sinó a pes de diners, no ·n vullen saber més sinó que dos firmes hi ha en lo privilegi obtingut que costaren dos cents reals cada una».⁹⁰

A la Cort General, estretament vinculada amb la gestió dels privilegis hi havia la de les gràcies. Aquestes eren mesures de liberalitat acordades pels tres braços que es podien referir a temes tan diversos com naturalitzacions o afillaments al Principat, provisions i adjuncions d'oficis, increments de salaris, concessions de caritats a hospitals, gratificacions als participants de les Corts —incloent els propis ministres reials—, etc. L'any 1599, Girona envià els seus síndics a Barcelona amb la consigna de no consentir a cap d'aquestes mesures, amb independència de qui beneficiessin, sense consultar-ho prèviament.⁹¹ Aquesta posició restrictiva contrastava amb la facilitat amb què la ciutat avalava, al mateix temps, i pressionava a favor de peticions d'oficis per a algun gironí, o d'augment dels salaris d'oficials reials de la ciutat com el batlle.⁹²

Al llarg del desenvolupament de les sessions, la ciutat flexibilitzà la seva posició i autoritzà amb compta-gotes algunes —escasses— de les peticions de naturalització⁹³ i salaris. Ho feren per la insistència dels síndics —mancats completament d'autonomia en aquests afers—, que es lamentaven de ser els únics del seu braç que no podien consentir a tals mesures?⁹⁴ sembla més probable que els mogués l'interès d'agrair serveis prestats⁹⁵ o de comptar amb el favor dels beneficiaris de la gràcia en un futur.⁹⁶

Davant de tot aquest material, estimem que el balanç global de la negociació que Girona féu de privilegis i gràcies fou altament positiu. Tingué una participació decisiva en el conflicte del segell reial —d'interès general per al Principat—, que es resolgué provisionalment amb el segell del lloctinent i capità general,⁹⁷ i es beneficià de les gestions d'altres síndics per a què desapareguessin les clàusules '*durante nostra mera voluntate*' i similars de la decretació dels privilegis. Aconseguí que se li confirmessin privilegis antics caiguts en desús o que estaven amenaçats,⁹⁸ obtingué els nous que havia sol·licitat i, a més, portà a bon port la intermediació per Viladesens i Fellines i les monges de Santa Clara. Només en alguns aspectes no es satisfieren les expectatives del Consell General de la ciutat: els síndics alçaren l'empara als privilegis obtinguts pels 'rebels' de Sant Feliu de Guíxols sense donar-ne raó,⁹⁹ i no posaren empara als privilegis obtinguts pels homes d'Amer i de Banyoles.¹⁰⁰ Pel que fa a les gràcies, els síndics executaren fidelment les ordres rebudes dels seus principals. Consentiren a poques naturalitzacions i augments de salaris, i quan ho feren fou per consideracions d'ordre pràctic tocants a l'interès de la ciutat.

PARTICIPACIÓ EN LA TASCA LEGISLATIVA GENERAL I EN EL REDREÇ DEL GENERAL

En contrast amb les vigoroses polítiques de conservació i ampliació dels seus privilegis municipals i de restricció en la concessió de gràcies, fou poc notòria la influència que Girona exercí l'any 1599 en l'establiment de legislació general i de normativa per al redreç del General de Catalunya.

1) Pel que fa a constitucions, capítols i actes de cort per prorrogar o per aprovar *ex novo*, la ciutat difícilment tingué cap mena de participació en la fase inicial de tramitació, on es reunien els sis tractadors de cada braç, analitzaven les propostes que els assistents a Corts

havien plasmat en els seus memorials, i decidien quines mereixien ser legislades. Degut a la precipitació de la convocatòria de la Cort General, els memorials de propostes legislatives de Girona no es començaren a elaborar fins a partir del 27.V¹⁰¹ i no foren enviats fins al 14 de juny,¹⁰² amb la qual cosa, quan degueren arribar a Barcelona, la comissió dels 'constitucioners' —en la qual no seien ni Campmany ni Albert— segurament ja tenia seleccionades les mesures que serien objecte de debat als braços els dies següents.¹⁰³ Els memorials foren, tanmateix, presentats a la sala de la comissió; almenys un d'ells fou reenviat a Girona pels síndics, amb unes respostes escrites sota cada proposta legislativa que palesaven que l'esforç de redacció dels advocats de la ciutat havia estat en va.¹⁰⁴ Certament jugà en contra de la ciutat el termini de vint dies que, en la proposició, el Rei havia fet fixar per a l'entrega dels materials legislatius i de greuges, el qual accelerà el ritme de treball en relació amb altres convocatòries.¹⁰⁵

Malgrat el memorial de noves constitucions preparat pels advocats gironins no tingués massa fortuna,¹⁰⁶ mereix la nostra atenció perquè és un indicador excepcional de les matèries que la Girona de finals del segle XVI considerava necessitaven ser reglamentades en interès del Principat, de la pròpia ciutat i de la diòcesi (en aquest ordre).¹⁰⁷ Es dividia en trenta-nou apartats desordenats,¹⁰⁸ alguns dels quals no haurien tingut cap possibilitat de prosperar per diversos motius: pel seu excessiu particularisme¹⁰⁹ o pel fet de referir-se a assumptes sobre els quals la Cort General no acostumava a legislar¹¹⁰ o per correspondre més pròpiament al judici de greuges.¹¹¹ Altres simplement no coincidiren amb les peticions de la resta de membres del braç reial, per la qual cosa finalment foren dinou (la meitat del total) els apartats suggerits per Girona que serien objecte de tramitació¹¹² —sense que tots, evidentment, s'arribessin a materialitzar en constitució, capítol o acte de cort—.

La lectura del memorial evidencia que la gran prioritat de la ciutat en les Corts de 1599 era l'administració de la justícia a tots els nivells.¹¹³ La meitat dels seus trenta-nou apartats hi feia referència. Fonamentalment les propostes tendien a resoldre les següents disfuncions: a) les excessives despeses que havien d'afrontar els litigants, degudes als abusos i exaccions que sofrien al llarg del procés;¹¹⁴ b) l'arbitrarietat d'alguns oficials;¹¹⁵ c) la feixugor de certs tràmits processals;¹¹⁶ d) la pervivència en la vegueria de procediments diferents al de la Reial Audiència;¹¹⁷ e) el temor que, en la declaració de les causes, no es votés de la manera deguda;¹¹⁸ f) la dificultat per executar la justícia declarada;¹¹⁹ g) la indefensió dels reus mancats de mitjans econòmics en les corts dels ordinaris;¹²⁰ h) problemes de competència jurisdiccional.¹²¹ Sovint uns i altres temes anaven estretament lligats, sobretot quan hi havia implicats pagaments a escrivans i notaris... envers els quals apreciem un accentuat afany de taxació, ja present l'any 1585.¹²² La majoria de mesures suggerides per millorar l'administració de la justícia,¹²³ malgrat la seva aparent concreció, traslluen una problemàtica d'abast més ampli, que era l'adulteració de la planta judicial teòrica vigent al Principat sia per part dels agents reials —amb evocacions abusives de la Reial Audiència, o amb l'enviament de comissaris 'extraordinaris' amb poders massa amplis— sia per part dels propis litigants, temptats per les immenses possibilitats que oferien les tàctiques dilatòries.¹²⁴ Ara bé, així com el 1585 s'apreciava encara una esperança que aquestes pràctiques es poguessin erradicar i es retornés als esquemes previstos per les constitucions,¹²⁵ el memorial de 1599, aixecant acta de fets ja consumats, es limitava a procurar la disminució dels abusos.¹²⁶ Per Girona, les interferències de la Reial Audiència i el lloctinent general —directament o a través de comissaris— en la primera o segona instàncies dels processos judicials, no només eren perjudicials perquè encarien els costos de la justícia, ans també perquè amenaçaven la seva capitalitat judicial en el marc de la vegueria.¹²⁷

Deixant l'àmbit de la justícia, el memorial elaborat pels advocats gironins ens informa també dels grans canvis econòmics que estaven afectant la regió i de la forma com es volia

afrontar-los. En aquest sentit, apreciem una desena de propostes que reflectien una demanda de major liquiditat¹²⁸ i un increment del tràfic, tant de béns immobles¹²⁹ com de béns mobles,¹³⁰ i d'altres drets¹³¹ i serveis.¹³² Girona postulava també l'establiment de constitucions que posessin fi a pràctiques fraudulentas en les transmissions fideïcomissàries,¹³³ i, com altres membres del braç reial, era partidària de la prohibició de la pesca amb sardinals.¹³⁴

Era escassa l'atenció de la ciutat a temes de defensa, malgrat els recents atacs dels francesos a Perpinyà: els pocs punts que s'hi referien no constituïen propostes d'organització militar al Principat, sinó denúncies d'abusos als quals es volia posar fi;¹³⁵ d'altra banda, la proposta d'erigir la reivindicada flota de galeres catalana responia fonamentalment a la necessitat de protegir les costes del país de la pirateria.¹³⁶

Finalment, el memorial confeït pels advocats gironins mostrava una certa voluntat que els dirigents ciutadans intervinguessin —almenys juntament amb altres forces— en afers fins aleshores estranys a la seva jurisdicció, però vinculats d'alguna manera amb el manteniment de la salubritat i l'ordre en la localitat.¹³⁷

En aquest document que hem presentat extensament no s'hi mencionaven molts dels afers que foren objecte dels més intensos debats en les Corts de 1599: per exemple la possibilitat de demanar la remissió dels quints endarrerits i d'impedir al mestre racional la verificació dels comptes municipals passats;¹³⁸ la idea d'obstaculitzar les causes de lluçió incoades per localitats de baró per tornar sota jurisdicció reial;¹³⁹ la forma que calia donar a la tercera sala de l'Audiència —que l'any 1585 havia substituït el Consell Criminal instaurat en les Corts precedents—; la permissió o prohibició de portar pedrenyals... Això no obstant, algunes d'aquestes matèries foren tractades posteriorment en la correspondència que s'intercanviaren Campmany i Albert amb els jurats i la dotzena de Corts.¹⁴⁰ Encara més, si ens atenim a les paraules dels esmentats síndics, hem de creure que tingueren un paper destacat en la fase de discussió dels projectes legislatius, on dinamitaren les pretensions dels braços eclesiàstic i militar en preceptes clau com el dels pedrenyals¹⁴¹ i el dels delmes.¹⁴² No pogueren felicitar-se, per contra, d'aconseguir erradicar la pesca amb sardinals. Foren superiors les pressions de l'abat de Ripoll, membre de la comissió de redacció de les constitucions, mogut pels seus interessos com a senyor del delme de Tossa.¹⁴³ La documentació del braç reial confirma en part el protagonisme en la negociació de constitucions de què es vantaven Campmany i Albert en les seves cartes, el qual es féu efectiu a través del mecanisme del dissentiment.¹⁴⁴

2) Pel que fa als capítols per al redreç del General de Catalunya, el memorial elaborat pels advocats gironins arribà, com els altres, amb força tardança.¹⁴⁵ Aquest obstacle podria tantmateix haver quedat relativitzat per dos factors: la presència de Rafel Albert en la comissió interestamental de redacció de les propostes de capítols, i una possible lentitud inicial dels treballs deguda al fet que el balanç i els papers del General —documents fonamentals per a la comissió d'obertura del balanç, com és natural, però també per a la de redacció del redreç— trigaren molt a ser entregats.¹⁴⁶ A la pràctica no fou així. Seguint la correspondència, aprenem que el 15.VI la redacció dels capítols del redreç estava força avançada,¹⁴⁷ encara que no foren llegits al braç reial fins a partir del 23.VI —vint capítols aquell dia, vint-i-nou més l'endemà—. ¹⁴⁸ A més, quan comprovem el contingut de les sis propostes que havia formulat Girona ens n'adonem que en la seva major part no foren acollides en el redreç finalment aprovat. Això no resta, tampoc aquí, interès a aquest material, que constitueix un testimoni de les principals anomalies que la ciutat apreciava en el funcionament de la Diputació: considerava que calia reglamentar novament el mecanisme de la visita, ja que el capítol 13 del redreç de 1585 havia estat ineficaç (!) per evitar les despeses excessives i les contraffaccions de normativa per part dels membres del consistori;¹⁴⁹ condemnava la tebior dels diputats en l'execució del concert que s'havia signat l'any 1585 amb els deutors del Gene-

ral;¹⁵⁰ estipulava una nova forma de restringir les despeses extraordinàries de la Diputació;¹⁵¹ insistia en la necessitat de lluir censals;¹⁵² defensava l'exclusivitat de la taula de comuns dipòsits de Barcelona com a única autoritzada per rebre els pagaments dirigits a la institució,¹⁵³ i clamava per la desaparició o la reducció del dret de deu sous per lliura que es pagava pel cotó importat del nord d'Àfrica o de Turquia.¹⁵⁴ Totes aquestes mesures testimoniaven una profunda desconfiança de Girona envers una institució a la qual, per la quantia de les seves entrades, se li presumia un elevat potencial financer —per la qual cosa se li volia carregar el pagament de coronatge i maridatge (si el rei els demanava) i l'anhelat rescat de les lleudes reials—,¹⁵⁵ però que a la pràctica arrossegava deficiències que les Corts precedents no havien pogut resoldre i que derivaven, més o menys directament, de les despeses excessives dels membres del consistori¹⁵⁶ i d'una dinàmica de patrimonialització dels oficis.¹⁵⁷ Si bé les propostes de Girona per sanejar el funcionament de la institució pogueren tenir poc efecte, per a la ciutat el que comptà a la pràctica fou que la vila de Perelada, integrada en la col·lecta gironina, no aconseguís erigir-se en seu d'una nova diputació local —pretensió que havia perseguit en ocasions passades—. ¹⁵⁸

GREUGES I DONATIU

L'any 1599 la ciutat de Girona es desentengué pràcticament de les propostes de greuges generals de la cort¹⁵⁹ i fixà obsessivament la seva atenció sobre dos greuges particulars.¹⁶⁰ a) un vinculat als mandats que el lloctinent i capità general Duc de Feria havia fet l'any 1597 per obtenir homes, armes i vitualles pagades per la ciutat per socórrer Perpinyà dels atacs francesos;¹⁶¹ b) l'altre, que la ciutat pretenia li havia fet el lloctinent i capità general marquès d'Aguilar els anys 1552-54 i mai no havia estat reparat.¹⁶² El fet que les actuacions d'Aguilar remuntessin a mitjan segle generava problemes de prescripció i la consegüent incertesa de jurats i síndics. Afortunadament, les recerques d'arxiu de Rafel Albert i la memòria de Rafel Vivet, síndic a Montsó, confirmaren que l'any 1585 el greuge havia estat presentat a les Corts, per la qual cosa el termini de prescripció havia recomençat de zero.¹⁶³

En relació a la negociació de la quantia i la forma de satisfer el donatiu al rei, sorprèn la parquedat informativa dels síndics Campmany i Albert —segurament deguda a l'elevat nombre d'afers que hagueren d'atendre en la fase final de les Corts—. ¹⁶⁴ Per aquest motiu foren objecte d'una dura reprensió,¹⁶⁵ que confirma que l'amplitud formal dels poders que s'havien endut era més aparent que real,¹⁶⁶ i que llur marge d'autonomia era pràcticament inexistent. Els síndics gironins foren igualment censurats per haver consentit a quantioses remuneracions als principals ministres reials (el marquès de Dènia, el vicecanceller, Pere Franquesa, el regent Sabater, el secretari Muriel) sense permís dels seus principals.¹⁶⁷

FLUIXEJA LA CORRESPONDÈNCIA, ES CLOU LA CORT GENERAL, I ES FISCALITZA L'ACTUACIÓ DELS SÍNDICS GIRONINS

Els malentesos entre els membres del govern ciutadà i els representants a Corts eren inevitables, especialment en una convocatòria com la de 1599 on es succeïren una gran quantitat d'esdeveniments en un termini apretadíssim. La correspondència que es creuaren uns i altres, malgrat la seva notable freqüència¹⁶⁸ i remarcable congruència material,¹⁶⁹ no era suficient per cobrir tots els assumptes que es debatien als braços.¹⁷⁰ Això obligà Campmany i Albert, que a l'inici del procés havien donat evidents signes d'entusiasme,¹⁷¹ a exigir, més tard, que es tinguessin en compte les formes de deliberació pròpies de la Cort General abans d'emetre's certes crítiques,¹⁷² i a demanar de forma general confiança en les seves actua-

cions.¹⁷³ La posició dels síndics devia ser certament difícil en algunes ocasions, puix que havien de defensar davant la resta de participants els acords presos per uns jurats que, des de la seva llunyania, no sentien el pes de les pressions de la cort i dels ministres reials: l'any 1599, per exemple, Campmany i Albert hagueren de fer front a una allau d'acusacions perquè es deia que la ciutat de Girona havia retirat la pràctica [els tractes] a Barcelona, ruptura que hauria estat d'extrema gravetat, i que els jurats negaven en les seves cartes.¹⁷⁴ Igualment els calgué insistir perquè els jurats donessin llum verda a la naturalització del vicecanceller.¹⁷⁵ A la pràctica, les dificultats de comunicació entre els síndics de les diferents universitats i els seus principals no podien tenir altre efecte que realçar el paper de la vint-i-quatrena de Corts barcelonina,¹⁷⁶ malgrat els recels que la capital despertava a vegades per la seva força en el si de l'estament.¹⁷⁷

A partir de la tercera setmana de la Cort General, els homes del rei recordaren la necessitat de complir amb els terminis fixats, i amenaçaren amb la suspensió del procés si no se n'accelerava el ritme.¹⁷⁸ Aquestes pressions, efectuades en un moment en què els membres dels estaments ja acusaven el cansament derivat de la intensíssima dinàmica de treball a què estaven sotmesos,¹⁷⁹ desencoratjaren els síndics gironins, que escrigueren en relació a la visita de Franquesa: «de part de sa magestat donà garrot general a tota la cort (...) en manera que estam suspesos y recelam no sia la ida per la venida, y assò és estat sempre de la manera que dubtàvem no fos, en fi que del mal que temíem sòm estats ferits»¹⁸⁰ No obstant les dificultats les sessions continuaren, ara bé, sense donar ocasió a Campmany i Albert de mantenir el contacte epistolar habitual amb Girona. Els jurats i la dotzena assessora feren gran sentiment de la trigança de notícies,¹⁸¹ conscients segurament de la transcendència que tenia la darrera fase de les Corts, on es podien desencallar algunes mesures¹⁸² o capgirar-se normes que es donaven per segures.¹⁸³ No anaven desencaminats: efectivament l'any 1599, en la recta final del procés, a través d'obscures maniobres practicades pels oficials reials,¹⁸⁴ i d'aliances entre els dos braços privilegiats, s'aconseguí la solució —almenys provisional— a diversos assumptes controvertits, la qual cosa permeté la celebració del soli de clausura de les Corts a una hora intempestiva de la matinada del dia 8 de juliol.¹⁸⁵

Tant bon punt els síndics Campmany i Albert foren ambdós de retorn a Girona, després d'haver conclòs la tramitació dels privilegis de la ciutat, se'ls sotmeté a una dura sessió de control per part del Consell General —sessió ja mencionada en diverses ocasions, que tingué lloc el 27 de juliol—. ¹⁸⁶ Hi hagueren de donar compte de les actuacions que havien fet contra la voluntat dels jurats i els seus assessors¹⁸⁷ —amb la qual cosa s'evidencià que aquests estaven perfectament informats de tot el que havia passat a Barcelona—. ¹⁸⁸ Oïdes les explicacions dels síndics, el ple de la ciutat determinà que «dites respostes per ells [Campmany i Albert] fetes los sien admeses en lloch de disculpa», ¹⁸⁹ amb la qual resolució la Cort General quedà com un record col·lectiu, i la normalitat tornà a la vida municipal amb l'aprovació de mesures contra la pesta —que seguia amenaçant la terra—¹⁹⁰ i contra el col·legi que la Companyia de Jesús impulsava a la ciutat.¹⁹¹

En definitiva, Girona havia assumit importants despeses per obtenir del rei els privilegis que li havien de permetre assegurar i potenciar el seu estatus en el marc del Principat. Malauradament, no pogué tenir un paper destacat en l'exercici d'altres funcions pròpies de la Cort General.¹⁹² Això fou degut a la precipitació de la convocatòria i a la pressió dels ministres reials sobre els terminis, factors que foren determinants en la ràpida despedició del procés. Un procés el component pactista del qual es ressentia fortament de tantes innovacions.

Notes

- 1 Aquest treball s'emmarca en el grup consolidat de recerca «Grup d'Estudi de les Institucions i Societat a la Catalunya Moderna» –1999SGR 00165–, dirigit pel prof. Joaquim Albareda i Salvadó.
- 2 Joan Lluís Palos, *Catalunya a l'Imperi dels Àustria*, Ed. Pagès, Lleida, 1994, p. 282-304. Eva Serra i Puig, *Perpinyà, una vila a Corts catalanes (Montsó, 1585)*, dins «Afers» 28 (1997), p. 573-626; *La sindicatura de Rafael Coll, síndic de Tuïr a les Corts catalanes de Barcelona del 1626*, *ibid.*, p. 627-633. L'interès d'aquest tipus de fonts ja havia estat apuntat per J. H. Elliott, *La revolta catalana, 1598-1640*, Ed. Vicens Vives, Barcelona, 1966, p. 211.
- 3 A partir d'ara, AHCG. Volem expressar la nostra més sincera gratitud al personal d'aquest arxiu per la seva càlida acollida i servei. Per referir-nos als manuals d'acords municipals emprarem la sigla MAM seguida del número del volum. L'any figurarà a continuació entre parèntesi: p. ex. MAM 200 (1598).
- 4 El *Liber Curiarum* de 1585 correspon a MAM 186, i el *Liber Curiarum* de 1599 a MAM 202. Escrits en català quasi en llur totalitat, aquests llibres reuneixen cartes de convocatòria de la cort, procures, cartes credencials, instruccions donades als síndics o representants de la ciutat, correspondència creuada entre aquests i els membres del govern de la universitat, algunes súpliques, avaluació dels resultats...
- 5 A partir d'ara, ACA. Corresponen a la secció Generalitat, sèrie N. Les còpies del procés familiar del braç reial de què ens hem servit són als volums 1.044-1.046, i les del braç militar als volums 1.054-1.056. Per citar-los emprarem el sistema ACA, braç militar, vol. 1.054, fol. xxx.
- 6 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 1.
- 7 AHCG, MAM 200 (1598) i 201 (1599). La desinformació de Girona contrasta amb la situació de Barcelona, a qui ja s'havia comunicat que seria seu de l'enllaç reial i encaixà malament la seva substitució per València. Sobre els canvis de direcció en el programa del rei, vegeu una interpretació molt plausible —vinculada als interessos de l'aleshores comte de Dènia, assistit per Pere Franquesa— a Josep Maria Torras Ribé, *Poders i relacions clientelars a la Catalunya dels Àustria. Pere Franquesa (1547-1614)*, Eumo ed., Vic, 1998, p. 136-142. Afegim que a AHCG, Correspondència amb Barcelona, lligall 1 (1300-1639), tampoc es conserva cap carta on la capital comunicués a Girona la possibilitat d'una vinguda del rei.
- 8 AHCG, MAM 200 (1598), fol. 78, carta de 17.IX.1598.
- 9 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 9v, carta de 19.V rebuda a Girona el 21.V.
- 10 El lideratge de Barcelona no només s'explica per la seva capitalitat i per ser la seu de l'acte del jurament. També per la ja mencionada informació privilegiada que tingué, juntament amb la Diputació del General, dels moviments i les intencions del rei. L'edició del *Cerimonial de Corts* de Miquel Sarrovira —advocat de la capital—, a Barcelona abans de juny de 1599 —se'l féu pagar al capdavant del procés, el 7.VII.1599, ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 436v-437r—, corrobora que la celebració de Corts era esperada per les institucions situades a Barcelona.
- 11 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 10v, carta de 21.V rebuda a Girona el 23.V.
- 12 No l'acceptaren viles més llunyanes de Barcelona —Perpinyà, Cotlliure, Tuïr, Talarn, Figueres o Salses—, com ho denunciaren amb una protesta prèvia a l'obertura de les Corts: ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 3v. El termini de quaranta dies, que suposem d'origen consuetudinari, es menciona en una altra protesta que els tres braços presentaren al Rei després de la lectura de la proposició, *ibid.*, fol. 20.
- 13 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 11r, carta de 23.V.
- 14 En efecte, es fixà que a partir de l'obertura de les Corts els braços disposarien de vint dies per presentar tot el material que havia de ser objecte de decretació o de desagreujament. Sobre la interpretació esbiaixada que alguns dels assistents feren d'aquest termini, vegeu la nota 47.
- 15 Torras Ribé, *op. cit.*, p. 136-157. En la p. 142 sembla inclinar-se, malgrat no tenir proves concloents, a favor de reconèixer una connexió entre l'afer del casament ja mencionat i la concessió de la Cort General per desagreujar les classes dirigents catalanes.
- 16 Lluís de Peguera, *Practica, forma, y estil, de celebrar Corts Generals en Cathalunya*, Barcelona, 1701 —edició facsimil amb estudi introductor de Tomàs de Montagut, C. E. P. C. i Generalitat de Catalunya, Madrid, 1998—, llib. 1, cap. 5, num. 3: «Y per lo Bras Real totes les Universitats Reals, que en virtut de sos Privilegis son acostumades de convocarse en Corts, y que poden entrevenir en aquelles.»
- 17 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 13-14. Foren Bernat Valencas i Rafel Sagrera de la mà major, Jeroni Costa de la mitjana, i Narcís Fàbrega i Miquel Guardiola de la menor. Se'ls afegí posteriorment Joan Ferrer. Desconeixem els motius pels quals no es conformaven a la interpretació que els seus companys feien del privilegi concedit a la ciutat per Carles I el 16.XI.1537, que es troba a AHCG, Llibre Vermell de privilegis, s. XII-XVII, fol. 170r-171r. Valencas, Costa, Fàbrega i Guardiola foren especialment combatius a l'època amb la idea que els nobles poguessin ser admesos al govern municipal: possiblement estaven temerosos dels efectes que podia tenir la presència a Barcelona d'uns síndics favorables —o almenys indiferents— a la dita admissió? És una mera hipòtesi.
- 18 A través de la documentació municipal, Rafel Albert apareix com un notari de diligència modèlica i notable negociador. L'any precedent, per exemple, havia superat amb èxit la difícil prova de dirigir-se a Perpinyà i respondre al lloctinent general que la ciutat li negava els quaranta homes armats i pagats per defensar la plaça que aquest havia sol·licitat insistentment: AHCG, MAM 200 (1598), fol. 59r-v, memòria de 15.V on resumia la seva missió.

- 19 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 14r, acta del Consell General de 26.V. La composició de la dotzena per al jurament és a AHCG, MAM 202 (1599), fol. 3v-4r.
- 20 Vives, Saconomina i Fàbrega juraren el seu càrrec el 2.VI.1599, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 36v. Algunes feines pròpies de notari, tanmateix, les realitzaria el fill del propi Rafel Albert, com ho indiquen dos pagaments que se li feren al final de tot el procés, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 73v: els jurats i la dotzena de Corts deliberen pagar-li cinc lliures «per lo llibre ha fet de les Corts», i tres lliures dotze sous «per haver buydats en lo Llibre Vermell dits privilegis.»
- 21 Aquesta fòrmula es reproduïx, amb lleugeres variacions —com ‘utilitat de la terra’—, en bona part de la documentació de les Corts; vegeu p. ex. la procura dels síndics emesa pels jurats de Girona, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 23r. Entenem el binomi ‘per a servei al rei, i utilitat de la terra o la república’ com una projecció al terreny jurídic-públic de la distinció d’origen medieval d’un doble domini, directe i útil, sobre la terra.
- 22 Ernest Belenguier, *Pròleg: la Generalitat en la cruïlla dels conflictes jurisdiccionals (1578-1611)*, dins «Dieteris de la Generalitat de Catalunya», vol. III, 1578-1611, Generalitat, Barcelona, 1996, p. IX-XLVI, esp. p. XIII-XV. Miquel Pérez Latre, *Les torbacions de Catalunya (1585-1593). De les Corts a la suspensió del nou redreç de la Diputació del General*, dins «Afers», 23/24, Catarroja, 1996, p. 59-98.
- 23 Tot i tenir-ho prohibit... però alguns indicis ens fan sospitar, vegeu la nota 93.
- 24 Cal dir que el dia precedent ja havia estat nomenat i no havia volgut acceptar l’encàrrec. L’any 1585, el procediment d’extracció dels síndics fou més ràpid: Rafel Vivet, síndic de la mà major, fou el primer extret, i Andreu Vilaplana, tot i ser el setè en teoria, pot ser considerat el segon a la pràctica, puix que entre els que el precediren hi havia tres morts i dos inhàbils (per haver canviat de mà dins la ciutat), AHCG, MAM 185 (1585), fol. 55v-56v. També presentà menys problemes l’extracció, l’abril de 1599, de síndics per assistir al jurament de Felip II (III de Castella), segurament perquè donava l’oportunitat de participar en un acte lluit a canvi de pocs sacrificis, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 3r.
- 25 És indicatiu de la manca d’interès en la gestió dels afers públics el punt vuitè del llistat de privilegis que Girona volia demanar al rei en la Cort General de 1585, AHCG, MAM 186 (1585), fol. 19r: «Hi ha gent que el dia de Ninou [1 de gener], quan s’ha de fer la nova extracció [per a jurat], s’absenten de la ciutat, en desserveix del Rei i dany de la ciutat.» Per resoldre aquest frau volien un privilegi pel qual «ningú qui sie extret per lo càrrec o offici de juradesch no ·s puga exhimir o excusar de acceptar aquell, o de haver de pagar la dita pena, si ja per aquell dia no ·s trobave absent del present principat de Cathalunya y dels comptats de Rosselló y Cerdanya, o per algun legitim impediment impedit, o per ordinations y statuts (...) tingut y declarat per inhàbil».
- 26 El privilegi concedit a Girona per Carles I el 16.XI.1537 (vegeu la nota 17) havia fixat un salari de deu sous per dia si la missió dels síndics o missatgers era a Barcelona i de quinze sous diaris si era més lluny. El fet d’afegir a aquesta quantitat una sucosa ‘ajuda de costa’ era la forma de respectar la lletra del privilegi reial i, al mateix temps, incentivar els gironins a acceptar l’encàrrec públic.
- 27 La deliberació del Consell General estipulant la quantitat de trenta sous per dia és de 29.V i es troba a AHCG, MAM 202 (1599), fol. 18r. En la deliberació de 4.XI.1599 dels jurats i dotzena de Corts hi ha constància d’haver-se pagat als síndics les quantitats pactades, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 74v.
- 28 Consell General de 11.IV.1585, AHCG, MAM 185 (1585), fol. 55v-56r: inicialment s’havien estipulat els quinze sous per dia fixats pel privilegi de 1537; davant les protestes per la migradesa del salari, s’acordà apujar-lo a vint-i-quatre sous si les Corts es celebraven a Barcelona i trenta si tenien lloc a Montsó; Rafel Vivet, una vegada extret a sort i acceptat el càrrec, exigí trenta-sis sous, que li foren finalment concedits. La seva cobdícia li fou recordada catorze anys més tard (!) en un Consell General de 14.IX.1599 on Vivet s’oposava a què es paguessin més de deu sous a un agent que calia enviar a Barcelona perquè s’ocupés d’afers jurídics de la ciutat, AHCG, MAM 201 (1599), fol. 146r.
- 29 ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 505r-506v, cartes de la cort als síndics.
- 30 *Ibid.*, fol. 404r-412v: memorial dels salaris d’oficis i remuneracions i caritats votats per la cort. Pel que fa als habilitadors i als de la comissió del redreç, fol. 405r.
- 31 Sobre aquesta gestió, vegeu l’apartat següent de la present comunicació.
- 32 El cas de Tuïr de l’any 1626 és exemplificador del fenomen d’endeutament d’algunes universitats per poder concórrer a Corts i mantenir el seu dret a ser-hi cridades en les següents convocatòries, Eva Serra, *La sindicatura de Rafael Coll*, art. cit., p. 631-633.
- 33 AHCG, MAM 185 (1585), fol. 63r: el 1585, en canvi, en deliberació de 26.IV.1585 dels jurats i la dotzena de Corts es valorà que la millor manera de subvenir les despeses de les Corts seria imposar «dos sous fins en tres sobre quiscuna mitgere de forment se pastarà en los pallols (...) lo qual impòsit faedor sia solament durador fins los gastos y salaris se offeriran per dits respectes sian pagats, y no més avant.» *Ibid.*, fol. 69r, el 20.V acordaren executar l’augment de tres sous, de manera que el preu final quedà fixat a 47 sous per mitgera. *Ibid.*, fol. 73r, el 31.V, tanmateix, es veieren forçats a baixar-lo a 46 sous.
- 34 La primera notícia de la pesta que donen els síndics gironins als seus principals és en una carta de 3.VI, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 39r. La preocupació general s’accentuà dies més tard, ACA, braç militar, vol. 1054, fol. 244r-v: comunicació de la plana major dels tractadors del rei al braç militar de 11.VI, subratllant la necessitat de salvaguardar de la pesta no sols el rei sinó també la reina.
- 35 Vegeu ambdós comentaris a AHCG, MAM 202 (1599), fol. 56v. En la mateixa carta, Albert informà els jurats i la

dotzena de Corts d'una indisposició a l'ull de Rafel de Campmany —de la qual es troben notícies en altres misives—. L'afecció, que no passà d'una anècdota, podria contribuir a explicar la major presència d'Albert al llarg de tota la documentació.

- 36 Al braç eclesiàstic li semblava excessiu que cada síndic del tercer estament tingués «una atxa, paper y plomes y tinta cada semmana per quiscú», ACA, braç militar, vol. 1054, fol. 33r, 3.VI.1599.
- 37 AHCG, MAM 186 (1585), fol. 31v, carta dels síndics de 31.VII als jurats i la dotzena de Girona informant de dissentiments al braç militar «per respecte de uns edictes se són publicats desafortunat ha tots los habitants en la present vila, de qualsevol grau o condició, de manera que ningú se pot valer dels fueros, cosa molt danyosa contra les llibertats de Cathalunya perquè hara, durant dit desafuero, pot sa magestat fer la iustícia a son modo, sens procés ni deffensa.» El malestar provocat per aquestes mesures s'esvai, com es veu en una carta dels mateixos síndics de 10.VIII (*ibid.*, fol. 34r) a través de la revocació dels edictes i 'desafueros', «perquè se ha entès que sa magestat no y ha sabut res».
- 38 Es pot saber el que la Diputació del General va gastar en despeses protocolàries i festives resseguint el registre de deliberacions del consistori de diputats i oïdors de comptes, ACA, Generalitat, sèrie N, vol. 164 (trienni 1596-99): vegeu p. ex. fol. 1194r-1198r, una deliberació de 27.VII.1599 en la qual s'acordaren pagaments de quantitats despeses en concepte d'oli per a alimares, fusters que havien portat bancs a la casa de la Diputació, decoradors de carrosses, lloguers de cavalls i muntadors.
- 39 Aquestes divergències de parers tingueren lloc els dies 26 i 27 de juny, ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 248v-261v *passim*. El Dietari de la Generalitat optà, una vegada més, per no mencionar la polèmica i donar una versió dels fets favorable a la institució: *Dietaris de la Generalitat de Catalunya*, vol. III, *op. cit.*, p. 346-347 (26 i 27.VI.1599): «Los tres presidents dels braços de la Cort se celebrave anaren al Born ab los senyors deputats y oïdors, ab molta companya de abbats, cavallers y officials del General, y tots estigueren en les finestres acostumades de la casa del Born.» El fet que els membres del consistori es resistissin a cedir els seus llocs habituals testimonia la força creixent que havia adquirit la Diputació durant les darreres dècades, a resultes de l'espaiament temporal de les convocatòries de Corts.
- 40 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 71r, per carta de 10.VII dels jurats i adjunts de Corts, els síndics foren obligats a restar a Barcelona fins que tinguessin tots els privilegis. Albert arribà a Girona el 15.VII i Campmany el 25.VII. Alguns dels privilegis que impetrà la ciutat porten signatura del 13 de juliol, AHCG, Llibre Vermell *cit.*, fol. 220v-223v i fol. 226r.
- 41 Vegeu respectivament ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 16r i 58v.
- 42 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 62 (7.VI), 110-111 (13.VI) i 140v (16-VI); vol. 1045, fol. 384r (6.VII) i 396v-397v (7.VII).
- 43 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 46r-47r, lletra dels síndics de 11.VI.
- 44 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 189r (21.VI), 201v (22.VI) i 347 (4.VII); vol. 1045, fol. 366v (5.VII).
- 45 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 316, 1.VII: dissentiment dels síndics Campmany de Girona, Roig de Lleida, i dels de Tortosa per una aplicació que Barcelona havia presentat als braços eclesiàstic i militar amb la intenció d'acabar amb les insaculacions efectuades *interpollatim* en la casa de la Diputació —sistema amb el qual la capital tenia assegurada la presència d'un membre del consistori almenys dos de cada tres triennis: Víctor Ferro, *El Dret Públic Català*, Eumo ed., Vic, 1987, p. 249—.
- 46 El termini habitual eren quatre dies. Davant les protestes d'alguns assistents, el vicecanceller i el regent Sabater del Consell d'Aragó rectificaren, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 39, carta de 3.VI dels síndics als jurats i la dotzena.
- 47 A ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 7-9, llegim la fórmula emprada en la proposició que creà l'equivoc: «he resolt y offert de acabar les Corts *per vostra part* dins vint dies» (el cursiu és nostre). *Ibid.*, fol. 29 (3.VI.1599) es posa de manifest el nerviosisme dels síndics. Fou Pere Franquesa qui tranquil·litza els ànims de part del rei, *ibid.*, fol. 52 (5.VI.1599). A AHCG, MAM 202 (1599), fol. 42, carta dels síndics de 6.VI, queda palesa la millora del clima en l'assemblea després de la intervenció del secretari igualadí.
- 48 Una primera notícia de la disputa es troba a ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 43v; aquesta continua als fol. 46r-47r i altres; la resolució final arriba al fol. 56r.
- 49 S'oposaren amb especial virulència al reconeixement del lliure comerç Perpinyà, Cotlliure i Salses: ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 270r (28.VI). També Figueres, en la mesura que la constitució atemptés contra els seus privilegis, *ibid.*, fol. 344r (4.VII). Foren reàcies al projecte de les galeres Lleida (que advocava, en canvi, per uns cavallers que patullessin per la plana d'Urgell), i Cotlliure (que considerava excessiu el gravamen del ferro que es volia imposar), *ibid.*, fol. 296r i 337r.
- 50 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 119v-121r (15.VI). Finalment el rei no proveí sobre aquest greuge al·legant que estava en litigi a la Reial Audiència, ACA, braç militar, vol. 1055, fol. 567v i ss.
- 51 Fou especialment dura la reacció del tercer estament davant dels rumors que els elegits per redactar les constitucions dels altres dos braços s'havien reunit pel seu compte, ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 54v (5.VI) i 267v-268r (28.VI).
- 52 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 21. Conegudes com «lletres de crehensa», servien per a què el rei, el duc de Fèria, el marquès de Dènia, el vicecanceller i el regent Sabater del Consell d'Aragó reconeguessin i donessin fe als enviats gironins.

- 53 L'instrument, que rep el nom de sindicat, es troba a AHCG, MAM 202 (1599), fol. 22r-23v. Sobre aquests poders o procures, Víctor Ferro, *op. cit.*, p. 201-202.
- 54 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 24r-25r. Porten la data de 31 de maig.
- 55 Els síndics reivindicaren aquests documents en cartes de 5.VI —AHCG, MAM 202 (1599), fol. 41v—; de 10.VI —*ibid.*, fol. 45r—, i de 11.VI —*ibid.*, fol. 47r—: «advertim a vostres mercès que de aquí a 24 del corrent se ha de donar lo memorial de greuges, que après no y hauria lloch. També supplicam los memorials vinguen, perquè també se han de donar dins dit termini».
- 56 AHCG, MAM 186 (1585), fol. 5v-6v. Signades el 18.VI.1585.
- 57 Punts 1, 4, i 7: calia que en arribar es presentessin al rei i lliuessin les seves credencials a qui correspongués; que informessin la ciutat del contingut de la proposició règia i de les reaccions que hagués generat entre altres síndics del braç reial; i que no tornessin de Barcelona sense llicència.
- 58 Punts 2, 3, 5, 6, 8 i 10: calia blocar provisions o privilegis tocant la ciutat i la seva àrea d'influència que volguessin obtenir els homes de la batllia forana i vegueria estreta de Girona; impedir l'accés a la cort de persones com a síndics de les valls d'Amer, d'Hostoles o altres, o de pagesos de la vegueria de Girona; no consentir a cap naturalització, adjunció a oficis o increment de salaris sense prèvia consulta a la ciutat; impedir que Perelada s'erigís en seu d'una nova diputació local; oposar-se també a les reivindicacions dels nobles de la pròpia Girona d'entrar a formar part del govern municipal o d'obtenir altres privilegis; finalment, i per prevenir casos no inclosos en aquests, havien de posar empara preventiva a tot altre privilegi que qualsevol síndic de la vegueria pogués impetrar i semblés contrari als interessos de la ciutat.
- 59 El punt 9 comminava els síndics a dissentir de qualsevol acte de cort o pragmàtica que el rei pretengués fer, en col·laboració amb el/s braç/os eclesiàstic o/i militar i sense consentiment del braç reial, tocant coses de delmes, tasques i altres drets dominicals. La inclusió d'aquest apartat en les instruccions, i la seva formulació en termes de blocatge —més dura que les propostes de noves constitucions que veurem més endavant— indica fins a quin extrem els jurats de Girona prioritzaven la no modificació del sistema de delmes i drets senyorials sobre altres temes, i estaven temerosos —de forma ben justificada— d'una nova ofensiva del rei i els estaments privilegiats en la matèria.
- 60 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 51v, carta de 16.VI.1599 dels jurats i adjunts de Corts als síndics. *Ibid.*, fol. 64v, carta de 22.VI on Rafel Albert denunciava que hom l'havia informat que «los senyors constitucionés havian feta una constitució secreta per entrar los nobles y cavallers en los governs de les universitats de les ciutats y viles» de Catalunya, per la qual cosa ell s'hi havia dirigit i s'havien discutit («passarem gran scarapel·la»), i no es calmà fins que no hagué parlat amb el vicecanceller, el regent Sabater, Pere Franquesa i un conseller de Barcelona.
- 61 *Ibid.*, fol. 51r-53v: carta de 16.VI.1599 dels jurats i dotzena de Girona als síndics. L'estratègia dels jurats no estava exempta de perspicàcia: «y no será manester dir res ab la suplicació que los portalers [dels portals de la ciutat] pugan portar bastons de oficials perquè per ventura no ·ns lo concediria ? [interrogant en superíndex] sinó que vaie de la manera està ab dita suplicació, perquè aleshores fahent-nos dita sa magestat la mercè ja ·u tindrem tàcitament.» (fol. 51v) En la gestió d'aquest privilegi, com en la d'altres que veurem tot seguit, la ciutat de Girona perseguia l'assoliment del nivell competencial de Barcelona. Sobre les facultats del clavari barceloní, Lluís de Peguera, *Decisiones aureae ex variis S. Cataloniae Senatus conclusionibus collectas*, tom 2, Barcelona, 1611, cap. 12.
- 62 En aquest sentit, les peticions de 1599 diferien bastant de les de 1585, més centrades en assegurar l'abastament de la ciutat: vegeu p. ex. punt nº 4, que el síndic de Girona pogués comprar lliurement vitalles en totes les terres del rei, i els habitants de la ciutat en tota la diòcesi; nº 5, que es donés a la ciutat privilegi de poder retenir, per a propi ús, tots els bestiaris i vitalles que entressin o passessin per la ciutat o els seus termes, com podia fer amb els carregaments que passaven pel port de Sant Feliu de Guíxols; nº 6, que sense llicència ni impediment, Girona pogués comprar i importar cereals i vitalles de València, d'Aragó, o d'altres llocs...; tots plegats es troben a AHCG, MAM 186 (1585), fol. 18r-v.
- 63 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 47v-48r, carta de 14.VI dels jurats i la dotzena als síndics. El privilegi barceloní permetia que, si hi havia pesta en qualsevol localitat de la corona reial o de fora de la qual la ciutat s'hagués de guardar, els consellers elegissin persones que poguessin portar insígnies o verga per ser conegudes i «usar de tota compulsió i coherció necessària per dita guarda» (fol. 48r), i que ni el lloctinent, ni el governador ni altres oficials els poguessin fer cap impediment —ans bé, els haguessin d'ajudar—.
- 64 *Ibid.*, fol. 58v-59r, carta de 19.VI dels jurats i adjunts de Girona als síndics. Aquesta encunyació de moneda havia de permetre subvenir dues grans obres: a) la construcció d'un segon pont sobre l'Onyar, que promogués l'expansió de la ciutat i evités les baralles que es produïen en el pont ja existent —on s'esperaven els gironins quan volien passar comptes amb algú que forçadament hauria de travessar a l'altra riba—; b) apartar el Ter de les muralles, on s'havia acostat amb les darreres crescudes.
- 65 *Ibid.*, fol. 53v-55v, carta de 18.VI dels jurats i adjunts de Corts als síndics. L'objectiu era que a la ciutat s'hi pogués llegir millor gramàtica, retòrica i filosofia (sobretot davant la competència que podia constituir el nou col·legi dels jesuïtes, vegeu la nota 191). L'any 1585 s'havia suplicat una mercè similar, però de només tres-centes lliures, AHCG, MAM 186 (1585), fol. 18r. En ambdues ocasions els síndics especificaven que la mercè no començaria a ser efectiva fins que es produís la mort del bisbe del moment.
- 66 Aquesta petició inicialment fou inclosa dins el memorial de constitucions que calia promoure en interès de tot

- el Principat, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 28r. Els síndics, però, acabaren demanant-la per a Girona per via de privilegi, seguint el permís que els donaren els seus principals mitjançant carta de 22.VI, *ibid.*, fol. 63v.
- 67 *Idem* que la nota precedent, *ibid.*, fol. 30.
- 68 *Ibid.*, fol. 18v-19r, acta del Consell General de 29.V.1599. *Ibid.*, fol. 52, carta de 16.VI.1599 dels jurats i adjunts de Corts als síndics.
- 69 *Ibid.*, fol. 48v-49v, acta d'una reunió de 15.VI dels jurats i els adjunts de Corts.
- 70 La segona proposta no arribà ni a plasmar-se en súplica a la cort. La primera sí, però amb un dissentiment del ciutadà Rafel Vivet que li llevava qualsevol possibilitat de ser acollida favorablement, *ibid.*, fol. 52. Cal dir que Girona, abans de 1537, havia tingut reconegut per privilegi el dret d'enviar tres síndics a Corts, de les mans major i mitjana —la possessió d'aquest dret no implicava que s'exercís necessàriament—. A petició de la ciutat, però, Carles I canvià el règim el 16.XI d'aquell any, probablement perquè es volia que fossin dos i no tres els que es repartissin el migrat salari fixat, AHCG, Llibre Vermell *cit.*, fol. 170r-171r.
- 71 Aquesta actuació de bloqueig estava estesesíssima a l'època. Vegeu-ne una de protagonitzada per Figueres contra les pretensions dels homes d'Avinyonet i Massanet, ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 62v.
- 72 L'any 1585, en les instruccions que els jurats i adjunts de Corts lliuraren als síndics Vivet i Vilaplana, insistiren que calia renovar les empires cada quatre mesos, AHCG, MAM 186 (1585), fol. 5v-6v, punt n° 2. L'any 1599 no es féu menció d'aquests quatre mesos, possiblement perquè es palpava que les condicions temporals de les Corts eren completament diferents.
- 73 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 66v-67v. El 25.VI els síndics informaren als jurats i a la dotzena que un ajudant del secretari Franquesa havia perdut el *transumpto* del privilegi de Santa Clara —i també, durant uns dies, el de la pesta—. Sol·licitaven, per tant, que els n'enviessin un de nou de les clarisses.
- 74 *Ibid.*, fol. 54r-55v.
- 75 *Ibid.*, fol. 45v-46r, carta dels jurats de Sant Feliu de Guíxols als de Girona, en què escrigueren quelcom que per a Girona era una greu ofensa: «servir-se han vostres mercès scriure y donar orde a dits síndichs [Campmany i Albert] que en spècie donen y presenten dits memorials dins lo stament a qui se dega presentar y donar, a més de axò fassen tot lo que convinga y sie bé y útil per esta universitat» (fol. 46r). Amb motiu de la convocatòria precedent de Corts a Montsó ja s'havia produït una rebel·lia similar de Sant Feliu, AHCG, MAM 186 (1585), fol. 40v, carta de 4.IX dels síndics als jurats i adjunts de Corts.
- 76 Així ho apuntaria el fet que un agent hagués de perseguir el rei i sa cort fins a Tortosa «per fer firmar y despedir los privilegios por sa magestat consedits a la present universitat [Olot], perquè no ·s pugué fer en Barcelona, per la pressa se donà en partir d'ella quant les Corts foren closas». Arxiu Històric Comarcal d'Olot (ACO), Manual d'acords de la universitat, reg. 0006v (1597-1602), part s. *fol.*, deliberació municipal de 19.XII.1599 per a què fossin pagades les dietes al dit causicic.
- 77 Almenys això sostenien altres advocats d'Olot, Joan Pere Fontanella i Joan Pere Clos, quan escrivien als jurats: «[l'èxit de la constitució] se ha de atribuir tot al senyor misser Pasqual, que ·ls certificam ab tota veritat no ·y agué en les Corts home que ·u apunctàs sinó ell, de manera que vuy, per constitució general, resta aqueixa vila absoluta, no sols del alcans de les 35000 lliures, però encara de tot lo demés que per rahó de les impositions y quinct podia deure al rey nostre senyor.» *Ibid.*, carta de 14.VII inserida entre els fol. 149 i 150.
- 78 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 62r, dissentiment de Rafel Albert de 7.VII.
- 79 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 44r-45r, carta de 10.VI.1599 dels síndics a la ciutat.
- 80 *Ibid.*, fol. 57r. L'acte de l'empara es troba a AHCG, Correspondència amb Barcelona, lligall 1 (1300-1639).
- 81 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 201v.
- 82 *Ibid.*, fol. 209v i 210.
- 83 *Ibid.*, fol. 278, protesta de 29.VI dels síndics de Vilafranca del Conflent i de Figueres al vicecanceller.
- 84 *Ibid.*, fol. 314 (1.VII.1599). *Ibid.*, fol. 331v-332r (3.VII.1599).
- 85 Eva Serra, *La sindicatura de Rafael Coll, art. cit.*, p. 633, nota 18, també ha apuntat, per al cas de Tuïr en les Corts de 1626, l'existència de «unes despeses prou sorprenents vinculades als homes del rei i que no dubtaria a qualificar d'extres que aquests es feien pagar».
- 86 AHCG, MAM 186 (1585), fol. 26r, fragment d'una carta de 9.VII.1585 dels síndics tramesos a Montsó.
- 87 *Ibid.* fol. 26v.
- 88 *Ibid.*, fol. 27r, fragment d'una carta enviada des de Girona el 14.VII.1585 en resposta de la precedent.
- 89 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 44v, carta de 10.VI dels síndics Campmany i Albert als jurats i a la dotzena, dient que amb Miquel Despi havien entès «ha donades les strenes als porters de sa magestat».
- 90 ACO, Man. ac. univ., reg. 0006v, carta *cit.* de Joan Pere Fontanella i Joan Pere Clos de 14.VII als jurats de la vila, inserida entre fol. 149 i 150. Fragment extret del *verso* de la carta.
- 91 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 24 —punt n° 5 de les instruccions—. La prova que ho executaren és a ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 140v i al llarg de la correspondència mantinguda amb els jurats a partir de 15.VI, en la qual la negociació de les gràcies té un relleu notabilíssim.
- 92 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 52r, carta dels jurats i la dotzena de 16.VI, on demanaven que el salari del batlle passés de 150 lliures anuals fins a 300 (o almenys 250 o 200). Si s'aconseguia el dit augment, i no altrament,

- podien afavorir el procurador fiscal de la cort gironina per a què se li pugés el salari fins a 25 lliures per any — la tramitació de la gestió, però, havia de córrer «a gastos de dit Salom [l'interessat]».—
- 93 Tot i que els jurats i la dotzena estaven queixosos que els candidats les haguessin intentat tramitar directament a les Corts sense anunciar les seves intencions a les universitats, *ibid.*, fol. 51v, carta de 16.VI als síndics: «aquexes coses ells les tenen a procurar ab les universitats y no los sýndichs, y que axí sempre s'és acostumat fer.» Com s'explica el gran interès dels síndics per a què es consentís a algunes peticions de naturalitzacions, sobretot de mercaders?! vegeu mostres de la seva insistència *ibid.*, fol. 65v —carta de 22.VI— i fol. 67r —carta de 25.VI—.
- 94 Vegeu un exemple d'aquests laments en relació a la petició de naturalització del vicecanceller, *ibid.*, fol. 60r, carta de 20.VI.
- 95 N'és un cas evident la petició de Francesc Ferrús de rebre un salari per l'ofici d'assessor del governador, que fou avalada pels jurats i la dotzena de Girona en carta de 22.VI, *ibid.*, fol. 63r. Ferrús havia assistit la ciutat en la gestió dels seus greuges.
- 96 *Ibid.*, fol. 56r, el 17.VI els síndics demanaren un augment dels salaris per als regents Mur, Sabater i Guardiola: «són persones en esta ocasió y altres nos poden valer.» *Ibid.*, fol. 57v, la resposta dels jurats i adjunts, de 19.VI, fou no, «perquè entenem la terra no és obligada en donar-los salaris alguns», però amb una porta mig oberta al sí: «avisar-nos han de quin modo y manera volen augmentar aquells, y qui tindrà a pagar dit augment, y sobre de què carregaran aquell, y si fins assí han rebut ninguna manera de salari de la terra...» *Ibid.*, fol. 65v, el 22.VI els síndics insistiren: «consideren vostres mercès que ls tenim manester, y que serà tancar la porta en tota ocasió, axí assí com en Madrid, y que los temps són molt costosos y que no s poden sustentar ab eix salari».
- 97 Així consta en la decretació de tots els privilegis, que es poden consultar a AHCG, Llibre Vermell *cit.*, fol. 219v i ss.
- 98 Cal dir, però, que en relació a l'admissió dels militars al govern de la ciutat, Girona hagué de cedir pocs mesos després, quan els nobles obtingueren un privilegi del duc de Fèria a Barcelona el 29.IV.1601, transcrit a AHCG, Llibre vermell *cit.*, fol. 232v-235r.
- 99 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 75. Malgrat els jurats no havien consentit a la gestió, la cobraren igualment amb 24 lliures (els ganxons feren efectiu el pagament el 7.IX.1600).
- 100 AHCG, MAM 201 (1599), fol. 118v. Acta del Consell General de Girona de fiscalització de la tasca dels seus síndics, celebrat el 27.VII.1599
- 101 AHCG, MAM 202 (1599). El 27.V els jurats i la dotzena de Corts manaren que fossin congregats tots els doctors en dret de la ciutat, i es demanés a cadascú d'elaborar un memorial «de omnibus illis rebus que eis occurrerint per bono esse statu et administracione iusticie ac tranquillo statu toerris presentis principatus Cathalonie» (fol. 14v) i d'entregar-lo «cum brevitate possibili» (fol. 15r). És de suposar que els advocats escollits per supervisar els afers de Corts, Jaume Vives i Llätzer Saconomina, tinguessin un paper destacat en l'elaboració dels memorials definitius. L'any 1585 hi ha nombrosos indicis que permeten atribuir la paternitat d'aquest tipus de materials al jurista Miquel Abric.
- 102 *Ibid.*, fol. 47r-48r, on es troben dues cartes que els jurats i la dotzena de Corts de Girona enviaren als síndics, ambdues del 14 de juny. En la primera els adjuntaven un memorial de constitucions que calia aprovar *ex novo*, en la segona els memorials de constitucions que calia perpetuar i prorrogar —del qual no hem trobat rastre—, i les coses per al redreç del General.
- 103 Els representants del braç reial s'integraren tots amb retard en aquesta comissió, degut al litigi entre viles i ciutats —vegeu la nota 48—. Fins que el conflicte no fou resolt amb un *iudicium in curia datum* el 5.VI, no es nomenaren els 6 representants que li pertocaven. Els demés, mentrestant, degueren començar a treballar, com ho indiquen les esmentades protestes del braç reial, vegeu la nota 51.
- 104 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 55v-56v, carta de 17.VI dels síndics als jurats i la dotzena informant que havien rebut els memorials de constitucions i del redreç: «ver és moltes coses en lo memorial contengudes estaven ja advertides» (55v). *Ibid.*, fol. 59v-62v, carta de 20.VI dels síndics en què s'adjuntà el memorial de constitucions amb les decretacions i respostes que s'hi havien fet. Està inserit al mateix vol. 202, fol. 26r-33v. Les anotacions que consten sota les propostes legislatives són del tipus «No haparagué», «Ya s'és demanat», «Ya està proveit», «No y ha lloc», «Ya's fa», «Ya sta fet»... totes elles indicatives que el memorial fou tractat quan la fase inicial de tramitació estava quasi closa. Confirma aquesta idea el fet que el 19.VI a la tarda s'entreguessin al rei algunes constitucions per a què les decretés, ACA, Generalitat, sèrie N, vol. 1044, fol. 168v.
- 105 Vistes aquestes circumstàncies i el bagatge de legislació finalment aprovat, és lícit suposar que la gran beneficiada de tot plegat fos Barcelona, la qual, per haver mantingut contactes amb els ministres reials des de mesos enrera, podia tenir material preparat per a l'eventualitat.
- 106 Reiterem la seva localització donat el relleu que li atribuïrem a continuació: AHCG, MAM 202 (1599), fol. 26r-33v. Citarem els seus apartats pel número ordinal que els correspon i no pel foli. El mateix criteri seguirem amb el memorial de 1585, que servirà per fer comparacions, i es troba intercalat a l'inici de MAM 186 (1585), fol. 1r-16v [foliació independent del volum].
- 107 Ens sembla oportú subratllar aquest aspecte perquè l'any 1599 gairebé totes les propostes es conceberen en termes generals, i no només a nivell territorial, sinó també material. Només tres punts sobre trenta-nou es for-

- mularen tenint únicament en compte l'interès de Girona i de la seva àrea d'influència: a) el n° 13, per a què es reglamentés l'exigibilitat de la residència efectiva dels dos advocats fiscals que treballaven a la cort de Girona en virtut del capítol de cort 1510/6, *Constitutions y altres drets de Catalunya* —CYADC— (1704), I, 1, 74, 2; b) el n° 33, per a la limitació dels foriscapis a la ciutat i la diòcesi; c) el n° 35, per a la limitació de drets com la tasca, el brassatge, el quart i la cavalcadura, i la impossibilitat d'exigir endarreriments de més de tres anys. El memorial de l'any 1585, en canvi, era notablement més localista —vegeu per exemple els seus apartats n° 19, 21, 43, 45, 46, 64-66, 75 (potser el cas més extrem: que el carceller de Girona no pogués percebre deu sous de cadena ni cinc de cep, sinó només tres sous i quatre diners d'entrada, i quatre diners per dia), 84 o 91—, o entrava en matèries d'excessiu detall —p. ex. apartat n° 105, que serrallers i argenters no poguessin fer claus de pany amb motllo de cera ni altrament sense llicència d'oficial reial—.
- 108 Era més sintètic —sempre per la pressió dels terminis? — que el de 1585, que constava de cent sis capítols (dels quals, però, almenys set corresponien a constitucions per prorrogar, quatre a matèries de redreç del General, i alguns eren susceptibles de ser reconduïts a greuges).
- 109 Per exemple el punt n° 21, que els jurats de les ciutats poguessin decidir el moment i les persones per visitar les botigues dels apotecaris a fi de garantir-ne la salubritat dels productes.
- 110 Podia ser el cas del punt n° 22, que hi hagués baldes a les cambres dels hostals, per garantir-ne la seguretat — és testimoni de l'actualitat del problema el cap. 45 de Lluís de Peguera, *Liber quaestionum criminalium*, Barcelona, 1585—.
- 111 N'era una mostra el punt n° 4, que el lloctinent i capità general hagués de servir les constitucions i usatges en la mobilització d'homes, armes i vitualles davant els atacs d'enemics.
- 112 Reiterem que això no vol dir que la ciutat hagués estat la responsable de promoure'ls.
- 113 Ernest Belenguier, *La legislació politico-judicial de les Corts de 1599 a Catalunya*, dins «Pedralbes», 7, Barcelona, 1987, p. 9-28, posà de relleu idèntica prioritat a nivell general català.
- 114 El punt n° 7 postulava que es deixés de pagar el morabati que, contra les constitucions catalanes, exigien la Reial Audiència (per dictar una sentència) o l'Audiència del portantveus del governador general (per fer una composició).
- 115 El n° 1 lamentava que diàriament els oficials reials inferiors detenien persones sense provisió de jutge ordinari i els exigien a continuació una quantitat per recuperar la llibertat. Per redreçar la situació es proposaven mesures que asseguressin que el jutge estigués ben informat de la identitat de tots els detinguts.
- 116 El punt n° 27, per abreujar els processos criminals, pretenia que el termini per fer públics els interrogatoris corregués des del dia que el reu fos detingut.
- 117 Punt n° 9, de formulació genèrica. L'apartat n° 95 del memorial de 1585 era més explícit en reclamar que el procediment *litibus abbreviandis* fos observat no sols en terres reials sinó també de barons (ens sembla lícit inferir que era el mateix que es volia el 1599, que no coincideix amb la mesura que s'aprovà finalment: la constitució 48, relativa als tribunals de Batllia i a les Procuradories del Rosselló i Cerdanya, vegeu CYADC (1704), I, 3, 25, 9).
- 118 El punt n° 1 denunciava que alguns (?) volien que en les causes criminals el portantveus del governador general no hagués de requerir el vot de doctors en dret, i s'oposava a aquesta eventualitat. El n° 38 es feia resó del rumor que a la Reial Audiència es votaven els processos civils només amb el vot del relator, i s'exigia que es llegissin davant tots els doctors de la sala competent (la pràctica que els gironins lamentaven estava plenament reconeguda en certes causes, vegeu Víctor Ferro, *op. cit.*, p. 114; possiblement el 'rumor' era que es practicava també en casos improcedents? no tenim notícia al respecte; si sabem que a vegades plets de gran importància es ventilaven per només dos o tres doctors, Joan Pere Fontanella, *Decisiones Sacri Regii Senatus Cataloniae*, Barcelona, 1639, cap. 284 *per tot.*)
- 119 Sobre el punt n° 2 del memorial de 1599, vegeu la nota 126; el n° 3 pretenia que la declaració de tota causa judicial hagués d'anar acompanyada de la declaració connexa de liquidació, i que el titular de la jurisdicció no fos pagat fins que no les hagués resolt totes dues.
- 120 Era efectivament la defensa dels pobres el que es perseguia amb la proposta n° 18 (que a les corts dels ordinaris hi hagués advocat i procurador dels pobres amb salari pagador per la Diputació del General)? O el que interessava era la creació de nous oficis amb les corresponents retribucions?... ens ho fa sospitar un memorial preparatori del jurista Miquel Abric de 1585, AHCG, MAM 185 (1585), doc. al final del volum, fol. 2r, punt n° 9, on ja es proposava la creació de l'advocat dels pobres de Girona, i s'especificava com seria extret, què se li pagaria, i d'on es proveirien els fons pel seu salari.
- 121 L'apartat n° 14 pretenia acotar la *vis expansiva* de la Inquisició (que s'apropiava de tots els processos on hi havia implicats els seus familiars), de manera que les persones subjectes a jurisdicció reial o de baró quedessin exemptes de la seva acció si no hi havia articles de fe en joc. El punt n° 24 perseguia que es reconegués la jurisdicció dels ordinaris sobre delinqüents que s'eximien de la justícia mostrant pòlisses de soldat de fortaleres com Salses o Roses.
- 122 Punts n° 6 i 17 del memorial de 1599, que els notaris observessin les regles sobre comunicació de processos (o de part d'ells), limitant-se al salari estipulat de dos rals. Vegeu en el memorial de 1585 els punts n° 49, 61, 78 i 87, també destinats a evitar abusos dels notaris.
- 123 Podem sumar-hi també el punt n° 11, que es reinstaurés la visita dels oficials perpetus perquè fessin els nego-

- cis «amb més moderació y remiradament», puix que entre els destinataris de la mesura hi havia fonamentalment els membres de la Reial Audiència.
- 124 En aquesta línia, el punt n° 8 (reprent la proposta n° 18 de 1585) postulava una mesura dissuasiva: que la part que perdés en una causa de conflicte entre jurisdiccions hagués de satisfer les despeses a l'altra.
- 125 P. ex. punt n° 14 del memorial de 1585, sobre com la multiplicació de comissaris al Principat generava abusos en perjudici dels habitants i derogació de les constitucions que prohibien nous oficials [a més de causar problemes concrets a Girona], per la qual cosa convenia «sia provehit se serven dites constitucions en açò disposant; resecant, e llimitant tots abusos.» (fol. 3r). Sobre la mateixa matèria, amb idèntica confiança de capgirar la situació, punt n° 85, per a què cessés la pràctica que el lloctinent general pogués fer una crida donant lloc a una evocació general de totes les causes criminals dels contrafactors d'aquella i a processos generalitzats de regalia —incloent l'enviament de comissaris pel Principat per endur-se els presos a Barcelona—; punt n° 86, demanant que es limités el nombre de comissaris per lluitar contra el crim, robatoris i incendis a 10 o 12, etc.
- 126 Punt n° 2 del memorial de 1599, instant l'execució pels jutges ordinaris de les causes inferiors a cent lliures, i que els correspongués, a més, declarar si tenia lloc la pretensió de la part que al·legués que la causa era d'un valor superior. Punt n° 16, per a què els comissaris reials deixessin de detenir persones impunement sense ordre del Reial Consell, i per a què abans de treure presos de la vegueria haguessin de mostrar dit ordre als ordinaris. Punt n° 37, que s'impedís l'acumulació de deutes de diferent naturalesa i deutor que es feia per assolir l'evocació de les causes a la Reial Audiència.
- 127 Així, punt n° 5, per posar fi al preu excessiu de les 'visures' [proves d'inspecció] que els membres de l'Audiència feien sobre el territori català (ja denunciat en el punt n° 39 del memorial de 1585) es proposava que fora de la vegueria de Barcelona poguessin fer dites proves els jutges ordinaris o altres doctors de la zona. També, punt n° 36, puix que els comissaris reials cobraven dietes indègudes quan feien firmar treves a persones que s'havien enfrontat (*id.* n° 1, 2 i 50 de 1585) es volia confiar aquesta competència als ordinaris (idea ja suggerida en el n° 50 del dit memorial de 1585). No cal dir que tota proposta restrictiva de les evocacions de causes a l'Audiència redundava igualment en favor dels ordinaris.
- 128 Vegeu la nota 67 sobre el privilegi que els dipòsits a la taula de canvi gironina fossin tinguts per paga real, i punts suara mencionats sobre la voluntat d'assegurar l'execució de les declaracions judicials. Podria ser també indicativa la proposta n° 20, per la qual es demanava que el termini de citació de vint-i-sis dies de què gaudien els militars per privilegi fos reduït a quatre per no perjudicar els 'pobres' que havien de demanar-los soldades o altres causes verbals de poca importància.
- 129 El punt n° 33 feia referència a la necessitat de reduir la quantia dels foriscapis a un 10% (segons els gironins es pagaven «ab un preu molt excessiu y different del que s paga en ninguna part de Cathalunya» —fol. 32r—, *i. e.* anaven d'un 33% a un 50% i fins a un 100%). El n° 34 proposava que els senyors directes no poguessin cobrar foriscapi de les millores introduïdes per l'emfiteuta durant el seu domini útil.
- 130 Apartat n° 30 sobre la limitació dels vestits al·legant despeses excessives; aquest tema fou recurrentment plantejat a les Corts amb el lògic descontentament dels que havien contractat a la Diputació del General l'arrendament de les bolles per al trienni en curs. ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 238v-240r. Punt n° 31 per retallar les grans quantitats que marxaven del país dedicades a parament de la llar. N° 32, proposant la restricció a deu o dotze de les candeles que hi podia haver sobre l'altar en els enterraments (quantitats que es despenien en detriment de l'ànima dels finats!).
- 131 Punt n° 29, sobre limitació de dots. Es sostenia que la gran quantitat de diners que calia dedicar a la dotació de cada filla estava provocant que creixés el nombre de monges, i l'increment dels dots causava de retruc un augment de les despeses supèrflues del matrimoni, que sovint quedava endeutat i no podia restituir les quantitats percebudes, etc.
- 132 Apartat n° 23, tendint a taxar els salaris dels metges, considerats excessius.
- 133 El punt n° 11 denunciava l'existència d'hereus gravats que no confegien l'inventari que havia de permetre al fideicomissari saber els béns que havia deixat el causant, i proposava una constitució interpretativa de la 1547/55 —CYADC (1704), I, 6, 8, 1— (perquè tingués lloc «per llevar tot dubte» en tots els casos d'hereus obligats a transmetre el patrimoni, fos quina fos la condició del destinatari d'aquest). També pretenia que «deixades les diferents opinions de doctòs» es decretés que estigués en mans del testador prohibir la quarta treball·liànica al fiduciari, fos quin fos el parentiu o relació entre ells.
- 134 Punt n° 39, reprent el n° 57 del memorial de 1585. S'al·legava l'alt cost de la xarxa i els aparells (que valien més de 200 lliures, i estaven per tant fora de l'abast dels pobres), el fet que es treia feina als homes de la costa, que amb ells només es pescava sardina (causant-li una mala mort, i impeding l'alimentació d'altres peixos com els verats), i finalment perquè s'obligava els vaixells a anar mar endins (amb riscos per llur seguretat).
- 135 A més del mencionat apartat n° 4, vegeu la nota 111, que fou tramitat per la via de greuges, el n° 19 volia que els arbres que es tallessin per a la fàbrica de galeres reials es paguessin al preu degut i, si no s'utilitzaven, al cap d'un any la fusta pogués ser recuperada pel propietari. Sobre la necessitat de reglamentar l'afer de la fusta per a galeres, vegeu una suplicació molt més complexa dels síndics de Lliçà de Vall i de parròquies veïnes, ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 252v-256v.

- 136 Punt nº 15. En relació a les galeres, vegeu la nota 49.
- 137 A més del referit punt nº 21, sobre la visita de les botigues d'apotecaris, el nº 26 postulava que els ordinaris, jutges i representants de les universitats es personessin setmanalment a les presons de batllies i vegueries per visitar els reus de causes criminals, a fi que aquests fossin «millor oïts» quan es despedissin llurs causes.
- 138 Sobre aquesta, en canvi, treballaren intensament els advocats olotins, vegeu la nota 77.
- 139 ACA, vol. 1044, fol. 166v, quan aquesta proposta passà pel braç reial, naturalment sense rebre-hi aprovació, els estaments privilegiats preguntaren amb sornegueria si no l'havien pas oblidada!
- 140 A tall d'exemple, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 56r, carta dels síndics de 17.VI, informant que ja s'havia votat la tercera sala als braços eclesiàstic i militar, «enten-se serà lo mateix en lo bras real, perquè volen tornar en la forma del any 1564.»
- 141 El 17.VI els síndics escrivien, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 56r, «Los pedrinyals se entén torneran, de tres palms de llarch, ara estan sobre la forma», tres dies més tard tenien la satisfacció de corregir, *ibid.*, fol. 59v-62v. «Lo port dels padrinyals havem també sforsat, y gràcia Déu revençut que no tornen, y si no per nosaltres és molt cert foren tornats, pensam haver-ne fet molt gran servey (...) bé· [e]ns han turmentat nit y dia per a què· y donàssem lloch, nosaltres sempre persaverarem fins vostres mercès nos manen altre cosa.» (fol. 59v). Els que seguien el desenvolupament de les Corts des de Girona, escèptics sobre la qüestió després d'informar-se per mitjà de terceres persones, insistiren als síndics el 6.VII. Aquests els respongueren el 8.VII per tranquil·litzar-los, convençuts erròniament d'haver deixat l'afer ben tancat, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 69-70.
- 142 A la preocupació dels jurats en carta de 22.VI, *ibid.*, fol. 64r, dient que havien sentit que s'havia feta constitució sobre el delmar en garba, i que calia que els síndics procurassin que es seguís delmant com era acostumat, Campmany i Albert contestaren, *ibid.*, fol. 66v-67v: «La constitució de dalmar en garba havem revençuda, glòria a Déu, y la havem feta volar no ab poch treball ni indústria, tot és *donum Dei*.» (fol. 67r).
- 143 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 59v.
- 144 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 110r-111r, on es veu com Rafel Albert encapçalà un dissentiment el 13.VI en què exigia que no es pogués tractar de delmes si ell no hi era present, i com fou secundat per onze síndics més. Els interessava que es conservés el costum de cada lloc i no que el senyor decidís com li semblaria oportú delmar (*ibid.*, fol. 186v). Vol. 1045, fol. 396v-397v, fou Salses qui posà un dissentiment en el mateix sentit, al qual s'adherí —entre d'altres— Girona.
- 145 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 47v-48r, s'adjuntà en la segona carta de 14.VI que els jurats i la dotzena de Corts enviaren als síndics. Es troba *ibid.*, fol. 34r-35v.
- 146 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 203r-v. No fou fins al 22.VI a la tarda (al terme de la tercera setmana de l'assemblea) que el promotor del braç eclesiàstic informà que el segell, els llibres de comptes i el balanç del General estaven en son poder. El retard fou degut, segurament, a la voluntat dels dirigents de la Diputació que hi hagués el menor temps possible per examinar els comptes de la institució; possiblement hi contribuï que consideraven poc digna la forma com se'ls havia exigint la documentació —per via de mandat—. En tot cas, en el Dietari de la Diputació s'escrigué una versió dels fets poc fidel a la realitat, *Dietaris de la Generalitat*, vol. III *cit.*, p. 345, on llegim amb data 2.VI.1599 (!) «[Els diputats] los enviaren [a la Cort] los llibres demanaren per mà del regent los comptes del General.»
- 147 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 50r, carta de 15.VI dels síndics als seus principals: «Les visites per als senyors de la Audiència y deputats estan assentades, y donada forma en lo redrès, ahont jo Albert assistesch, com han de gastar, y què, y per quines occasions, y refformades moltes coses sobre lo gasto supèrfluo han fet assí.»
- 148 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 216v-217r. Volem insistir en l'anomalia processal que les propostes del redreç es llegissin al braç reial el dia 23, cinc dies abans que hi arribés el balanç del General, *ibid.*, fol. 274v. Es trencà així, l'any 1599, la interrelació desitjable d'ambdues funcions, presentada per Tomàs de Montagut a *Estudi introductori* (cit. a la nota 16), p. XXXVIII.
- 149 Punt nº 1 del memorial. Curiosament no s'esmentava que el dit capítol 13 del redreç de 1585, com el nº 7 i el 34, havia estat suspès unilateralment pel rei l'any 1593 (remetem a l'article de Miquel Pérez Latre citat a la nota 22). Girona propugnava un sistema de visita com el que s'acabà implantant, amb la particularitat que els visitadors de fora de Barcelona haguessin de percebre un salari més alt.
- 150 El punt nº 2 suggeria que si es provava llur falta de diligència fossin condemnats de llurs propis béns per servir d'exemple als futurs consistoris.
- 151 Punt nº 3. S'hi preveia que, davant cada despesa significada, els diputats haguessin d'extreure nou persones d'entre les insaculades en les bosses del General, escriure'ls en què es volien gastar els diners i convocar-los a Barcelona per a què donessin llur parer. En cas que no es personessin, es procedia a noves extraccions. Segons els gironins, per molt alt que fos el cost d'aquest procediment, seria sempre menys dispendiós que el descontrol que regnava fins aleshores.
- 152 Segons el punt nº 4, convenia que s'hi destinessin totes les quantitats líquides que depassessin les 50.000 lliures (en comptes de les 10.000 previstes pel capítol 28 del redreç de 1520), i que els diputats haguessin de pagar els interessos dels censals dels seus propis béns si no complien el mandat de la cort.
- 153 Punt nº 5, que permet suposar que alguns deutors seguien pagant en bancs de particulars, malgrat les mesures preses en el redreç de 1585 —comentades per Eva Serra, *Constitucions i Redreç: Corts de Montsó-Barcelo-*

- na (1563-64) i de Montsó (1585), dins «Felipe II y el Mediterráneo», vol. IV, Madrid 1999, p. 159-189; vegeu p. 177—.
- 154 Punt nº 6, per equiparar la fiscalitat del producte a la que s'aplicava a València i Aragó.
- 155 Respecte el coronatge i maridatge. AHCG, MAM 202 (1599), fol. 37r, carta de 4.VI.1599 dels jurats i la dotzena de Corts als síndics; en relació a les lleudes, *ibid.*, fol. 28r, memorial de propostes de noves constitucions, vegeu igualment la nota 66.
- 156 Aquesta impressió és constant en la documentació municipal gironina, vegeu a tall d'exemple el memorial de propostes legislatives i de redreç de 1585, AHCG, MAM 186, fol. 16r, punt nº 100: «Item que per quant lo dret del General és molt excessiu y ningú se'n alegre sinó alguns particulars, y los diners de aquell no servexen per los effectes per los quals hera statuhit, sinó per cosas vanas» —es pretenia que un terç dels ingressos del General fos per a les universitats per a reparació de coses públiques, «entès emperò que lo dit dret sie disminuït per ésser tant accessiu com és.»—.
- 157 AHCG, MAM 186 (1585), fol. 11r, punt nº 70 del memorial, que lamentava que aquell trienni el càrrec de diputat local de Girona s'havia subhastat per 70 lliures —i es creia que s'havien fet pràctiques similars en altres estacions del Principat—, «lo que redunda en molt gran dan e vergonya dels poblats del dit Principat abusarse tant manifestament dels officis públichs». Es pretenia que fos practicat el sistema d'extracció a sort entre els insaculats a les bosses generals de diputat i oïdor —així ho estipulà al final de les Corts el cap. 60 del redreç d'aquell any—.
- 158 Que aquest objectiu era de màxima prioritat per als síndics ho prova a) el fet que estava contingut en els deu punts de les instruccions, i b) l'afegitó «y en assò tindran molta diligència». AHCG, MAM 202 (1599), fol. 24v. De fet la cort difícilment hauria atès una petició d'aquest tipus, puix que ja el 1585 s'havia aprovat el transferiment de les places d'arrendament de la bolla de viles de baró a viles reials, Eva Serra, *Constitucions i Redreç cit.*, p. 180. L'any 1599 fou intensíssima la pressió de Tàrn perquè s'executés la mesura del cap. 37 del redreç de 1585 sobre la taula de Tremp, ACA, braç reial, 1044, fol. 275r-276v; 317v-318r; vol. 1045, fol. 376v-377v.
- 159 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 49v-51r, carta de 15.VI.1599 en què els síndics enviaren als jurats i la dotzena de Corts un llistat dels dinou greuges generals que ja s'havien tractat al braç reial per si hi volien fer alguna apreciació. No ens consta cap resposta al respecte.
- 160 Ciutats com Barcelona o Lleida, en canvi, en tenien molts més: ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 692r-711v; vol. 1046, fol. 712. La manca de greuges comesos contra Girona —o la descura dels dirigents ciutadans en recollir-los— ja s'havia posat de manifest a Montsó l'any 1585: AHCG, MAM 186 (1585), fol. 28, carta de 19.VII.1585 on els síndics gironins es lamentaven que els seus companys d'estament tenien instruccions i resolucions de llurs universitats dels greuges que se'ls havien comès, i ells no. Els jurats i adjunts de Corts els respongueren, el 25.VII.1585, *ibid.* fol. 29r, que esbrinessin quins greuges havien donat les altres localitats, per saber si la ciutat en tenia d'altres en reserva que poguessin ser tramitats amb èxit. La missió no fou possible, cap síndic no els volgué informar dels seus greuges particulars (*ibid.*, fol. 33v, carta dels síndics de 10.VIII). Posteriorment, la insistència dels agents gironins (cartes de 11.X i 22.X, *ibid.*, fol. 56-57 i 59v-62r) donà els seus fruits, i els jurats acabaren suggerint-los algunes matèries susceptibles de ser tramitades com a greuges (carta de 3.XI, *ibid.*, fol. 64v-65r).
- 161 Vegeu *supra*, l'anàlisi del memorial de propostes de noves constitucions. Aquest greuge es troba a ACA, braç reial, vol. 1046, fol. 806v-807r.
- 162 Menystenint la immunitat de Girona de contribuir en la fortificació de Roses, el marquès d'Aguilar havia forçat la ciutat a pagar, i els seus oficials havien pres i executat penyores per fer efectiva l'exacció. Quan els jurats protestaren, amb els privilegis ciutadans a la mà, foren detinguts i tancats a Castelló d'Empúries durant molt de temps. AHCG, MAM 202 (1599), fol. 46r-47r, carta dels síndics de 11.VI, resposta amb carta dels jurats de 14.VI.1599, *ibid.*, fol. 47.
- 163 Superat aquest escull, el greuge de Roses pogué ser presentat, juntament amb el del mandat del lloctinent general per enviar homes al Rosselló sense pagar-los, *ibid.*, fol. 59v-62v, carta dels síndics de 20.VI; *ibid.*, fol. 62-63, còpia de lauplicació del greuge de Roses signada pel doctor de l'Audiència Francesc Ferrús. Text del greuge a ACA, braç reial, vol. 1046, fol. 867v-869v. Uns mesos més tard, el consell municipal gironí encanà a un seu agent que inquirís en quin estat es trobava el greuge de Roses, que en prengué còpia i s'informés de quant temps durava el termini de prova, AHCG, MAM 201 (1599), fol. 146v (17.IX.1599).
- 164 L'únic document que enviaren al respecte fou una carta de 6.VII explicant als jurats i adjunts de Corts com era el donatiu i que s'havia prohibit als diputats fer nous fogatges per pagar-lo, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 69.
- 165 En el Consell General de 27.VII que es celebrà a Girona per fiscalitzar llur actuació se'ls demanà «per què sens orde an consentit al servey y donatiu fet a sa magestat, y que digan y donen rahó si han donat poder als diputats per manllevar, y quin poder y en quina forma l'an donat o consentit en ditas cosas sens exprés orde, maiorment pus sabian no tenian poder per dit effecte.»; respongueren, «Quant al servey de sa magestat diuhen que ja se'ls digué y dassen lloc, pus la terra no hagués de pagar coronatge ni fogatges ni maridatges, y que inseguint l'orde de les Corts de 1585 consentiren de poder-hi manllevar.» AHCG, MAM 201 (1599), fol. 118r.
- 166 Vide com en els poders hi figurava expressament que estaven facultats per la ciutat per tractar i concedir el donatiu, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 22r-23v. Sense aquest requisit, no podien ser habilitats per participar a

- les Corts, Lluís de Peguera. *Practica, forma, y estil, de celebrar Corts Generals en Cathalunya*, llib. 1, cap. 16, num. 27.
- 167 Sessió de fiscalització mencionada, AHCG, MAM 201 (1599), fol. 118v, on respongueren «que hi donaren lloc perquè eren a les 3 hores de mati y tots los scindichs y consentiren, y a les 4 de dit mati tingué sa magestat lo sòlio a bé que y ha molts dissentiments de particulars.» Aquestes quantitats, per bé que fossin qualificades de remuneracions, tenen trets força clars de donatius. És interessant comparar les quantitats que els diferents braços proposaven pagar a cadascun dels dits ministres, ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 424v-425r (7.VII.1599).
- 168 L'any 1585, en canvi, degut a la major distància de Montsó respecte Girona, la correspondència podia arribar a trigar deu dies: així, una carta de 4.IX arribà a Girona el 16.IX, o una altra de 12.IX fou rebuda el 21.IX, AHCG, MAM 186 (1585), fol. 39v-40v i fol. 41v-42v. A més del factor correu, però, l'any 1585 es produí sia una reiterada sustracció de cartes sia una evident descoordinació entre les parts, la qual cosa motivà un emotiu lament dels síndics en la fase final de les Corts, *ibid.*, fol. 66v-67v, carta de 1.XI, on afirmaven no haver rebut cap carta de Girona des de 25.IX!
- 169 Els interrogants i peticions plantejats pels uns, amb poques excepcions, foren ateses amb diligència pels altres i vice-versa.
- 170 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 44r-45r, carta de 10.VI.1599 dels síndics als jurats i la dotzena de Corts: «sempre se offeriran negocis en esta cort de què degam avisar no faltarem, que [é]s molt cert que si havem de avisar de la mitat de les coses se tracten no tindrem temps de acudir a la cort ni ns bastaria dia ni nit.» (44r)
- 171 *Ibid.*, fol. 39, carta de 3.VI, on els síndics anunciaven la impressió que les Corts serien més llargues del previst (ho reiteraren en una altra carta tres dies més tard, *ibid.*, fol. 42), i manifestaven la seva disponibilitat per fer «lo que més convindrà per lo benefici universal de tots, per al qual aventurarem de molt bona gana nostres treballs y vides, com devem per nostra dulce y amada pàtria» [Girona].
- 172 *Ibid.*, fol. 44r-45r, carta de 10.VI.1599 on Campmany justificà que l'abat de Sant Feliu de Guíxols hagués estat habilitat per seure al braç eclesiàstic (cosa que haurien volgut impedir els jurats gironins): «[jo] [h]y fiu tota la força possible perquè dit abat no fos admès, y atès que en les últimes Corts fonch ja admès, la maior part resolgué que fos admès, feren-s'[h]y rèpliques y tripliques, y ninguna cosa valgué, perquè com sap lo senyor Vivet, qui és pràctich de Corts [síndic el 1585], la maior part preval» (fol. 44r).
- 173 *Ibid.*, en relació a la mateixa matèria: «Nosaltres pensam estar molt ben advertits per lo bé públich com devem, y no tenim respectes alguns ni segones intencions (...) Suplicam a vostres mercès no fassen sentiment de les noves fins sien ben enterats d'elles, perquè cert és molt de sentir, y no serveix sinó de disminuir les forces a qui treballa nit y dia sens parar.» (fol. 44r-v).
- 174 *Ibid.*, fol. 44r-45r, carta de 10.VI.1599 dels síndics; *ibid.*, fol. 46r-47r, nova carta del dia següent: «Ya scrivirem ahir que assí [a Barcelona] fehyen gran maravella que aquí [a Girona] haguessen llevada la pràtiga d'esta ciutat, y vuy en los staments nos han volgut molt carregar de eix negoci. Nosaltres havem dit y diem no u crehyem.» (47r). La resposta dels jurats i adjunts de Corts, de 12.VI, *ibid.*, fol. 45r-v, no deixava lloc a dubte: «eren sinistres informacions lo que ls havian dit de haver llevada aquella [pràctica]» (fol. 45v). Mentrestant, però, Campmany i Albert havien passat un mal tràngol. Les tensions entre les dues ciutats derivaven de la pretensió dels barcelonins d'estar exempts de pagar qualsevol imposició a Girona —i en molts altres territoris—, AHCG, MAM 200 (1598), fol. 43r. Vegeu també MAM 201 (1599), 26.I.1599 (denúncia d'un frau general de les imposicions ciutadanes per part de mercaders forans), 28.I (decisió d'iniciar un plet a la Reial Audiència), 5.XII (rèplica de Barcelona a les pressions decretant represàlies sobre tres mules d'un gironí). Sobre el fonament jurídic de la pretensió de Barcelona, Joan Pere Fontanella, *Tractatus de pactis nuptialibus*, tom I, Barcelona, 1612, clàusula 3, glossa 2, num. 2 i ss. Sobre les represàlies, *ibid.*, num. 9 i 22 i ss.
- 175 Ho suplicaren per carta de 20.VI (vegeu la nota 94) i de 22.VI, AHCG, MAM 202 (1599), fol. 64v-65v.
- 176 ACA, braç reial, vol. 1044, fol. 66r i 250v: l'any 1599 s'evidencià en diferents ocasions —en què no hi havia interessos particulars de cap localitat en joc— una dependència de tot el braç reial respecte les opinions de l'esmentada vint-i-quatre.
- 177 Vegeu un exemple de 1585, AHCG, MAM 186, fol. 64v-65r: quan es plantejà la conveniència o no de prestar jurament al primogènit del rei, els jurats gironins acabaren accedint amb carta de 3.XI a enviar als seus síndics els poders necessaris, sempre i quan els utilitzessin en condicions beneficioses per a tota la terra, «dexant a part los interessos particulars dels estaments eclesiàstich y militar y encara de la ciutat de Barcelona» (64v).
- 178 AHCG, MAM 202 (1599), fol. 56, carta dels síndics de 17.VI notificant una visita cominatória que el marquès de Dènia havia fet a tots els braços. ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 187v-188r (21.VI), Pere Franquesa apel·là a la prestesa dels catalans, dient que a La Corunya havien desembarcat dotze mil anglesos i que el rei volia que el soli es celebrés al cap de dos dies, altrament caldria deixar la conclusió de les Corts per a un altre temps.
- 179 AHCG, MAM 202 (1599), fragments de cartes diverses dels síndics gironins: a) de 6.VI, tot just obert el procés, «cada vespre exim del stament casi a les onse de nit y a la una de mig dia» (fol. 42v); b) de 17.VI.1599, «són estes Corts tant continues que may s'és vist, perquè de nit y de dia *etiam* los diumenges y festes se treballa sens parar» (56r); c) de 20.VI.1599, «Ab estos pochos dies diuen los qui s trobaren en les Corts de 1585 que se ha més treballat que en quatre mesos» (60r); d) En la dita carta, i també en una de 25.VI (fol. 67v), apuntaren que els caldria ser quatre per poder atendre tots els afers.
- 180 *Ibid.*, fol. 64v-65v, carta de 22.VI de Campmany i Albert als jurats.

- 181 *Ibid.*, fol. 68v-69r, carta de de 6.VII: «Estam admirats com se desolviden vostres mercès de no scriure'ns avisant-nos del que s tracta y se fa en exes Corts (...) y entenem y sabem los negocis se fan y s tracten aquí per altres persones primer que per lletres de vostres mercès». (69r). El seu descontentament es traduí en el punt nº 4 de la sessió de fiscalització a què el Consell General sotmeté els síndics el 27.VII, AHCG, MAM 201 (1599), fol. 118v, al qual Campmany i Albert contestaren que «no tenien lloc de avisar per la gran precipitació tenien per los tractadors de sa magestat.»
- 182 *Ibid.*, en la mateixa carta es preguntaven de quina forma s'havia pactat la formació de la tan desitjada flota de galeres. En el Consell General de fiscalització dels síndics de 27.VII el primer punt que se'ls plantejà, estretament lligat amb les esmentades galeres, fou «sobre quinas cosas an posat nous drets y nous impòsits, y quins y tots junts quant importan, y sent cosa tant preiudicial al bé públich, com y perquè y an consentit sens exprés orde nostre y adjunció de ditas Corts», AHCG, MAM 201 (1599), fol. 118r.
- 183 Fou el cas de la reglamentació dels pedrenyals. Els síndics gironins, amb carta de 20.VI, s'havien felicitat d'haver-los erradicat, vegeu la nota 141. Els jurats, el 6.VII, escrigueren alarmats que havien sentit que potser 'tornaven' (a instàncies del braç militar), AHCG, MAM 202 (1599), fol. 69. En la sessió de fiscalització final se'ls demanà raó del seu fracàs: «que digan pus ells avian scrit que tenian revençut que no s portassen pedrenyals, y ara se entén ne portaran, com y de quina manera s'és fet.» a la qual cosa els síndics respongueren lacònicament «està en mà de sa magestat», AHCG, MAM 201 (1599), fol. 118v.
- 184 ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 401v-402r: el darrer dia de les Corts (7.VII) Jeroni Roig, síndic de Lleida, posà dissentiment a tots els actes, amb la següent justificació: «a'yr, com se fos conjurat tot lo poble per matar-lo perquè havia posat dissentiment hacerca lo negoci de las galeres, y com per part de sa magestad se li fos manat alçàs aquell, offerint lo Real Consell en nom de sa magestad donar-li una carta de sa magestad per sos principals notificant-los en ella les causes per les quals micer Hierònym Calaff [l'altre síndic lleidatà] y ell havian alçat dit dissentiment, y ara, après de haver, per temor de la mort y de les cominacions que per part dels ministres de sa magestad li eran estades fetes si no alcançave dit dissentiment, alçat aquell y despachada dita carta de sa magestad y firmada de mà del senyor regent Mur y lliurada a don Pedro Franquesa, haje dit lo dit don Pedro Franquesa que havia perduda dita carta, y per ser restat ell, dit Roig, frustat de les promeses li eran estades fetes...» (els cursius són nostres).
- 185 ACA, braç reial, vol. 1045, fol. 515v-517r.
- 186 Vegeu l'acta, estructurada en deu punts, a AHCG, MAM 201 (1599), fol. 117r-119v. També es troba, malgrat no és tan completa, a MAM 202 (1599), fol. 71v-73v.
- 187 L'objectiu era deixar constància de qui havia estat responsable d'aquestes, com indicaren els jurats a l'inici de l'acta, *ibid.*, fol. 118r: «Per ço, per descàrrech nostre y satisfacer a la obligatió tenim, y en sdevenidor no ns poguessen carregar de cosa alguna que nos y la adjunció de Corts no la agúessem feta com deviam y teniam obligatió...».
- 188 A més de les crítiques ja referides, es censurà els síndics per haver consentit a què s'apugessin els salaris dels advocats de pobres de Barcelona i pels privilegis que —segons tenien entès els jurats— havien aconseguit els homes de Sant Feliu de Guixols, d'Amer i de Banyoles; se'ls demanà també que donessin compte de les constitucions que havien estat decretades. Fent balanç global dels deu punts del memorial de fiscalització, s'evitaria que els grans retrets que els jurats formularen als síndics giraven fonamentalment entorn: a) del que caldria pagar a resultes de les Corts —comptant-hi l'augment de certs drets del General, el donatiu al rei i les 'remuneracions' als seus principals ministres, salaris als quals no s'havia consentit des de la ciutat—, i b) de les badades de Campmany i Albert en blocar privilegis i gràcies que poguessin afavorir viles de là vegueria gironina o tercers.
- 189 *Ibid.*, fol. 119r.
- 190 AHCG, MAM 201 (1599), fol. 120r (29.VII.1599); *ibid.*, fol. 122v (2.VIII), on es deliberà que es prohibís, per a tot el mes d'agost, l'entrada a Girona de sedes o draps nous provinents de Barcelona... mesura presa en represàlia a una decisió prèvia similar dels consellers de la capital. Probablement els rumors de les males relacions entre les dues ciutats estaven més ben fonamentats del que afirmaven els jurats gironins, vegeu la nota 174.
- 191 *Ibid.*, fol. 129v (25.VIII.1599), els jurats i els assessors en matèries de l'Estudi General deliberaren publicar edictes prohibint als laics estudiar gramàtica en el dit col·legi —que fou objecte de gran trasbals en el si del govern municipal durant tot l'any, *ibid.*, per tot.—
- 192 Tot i que caldria tenir en compte que inevitablement, degut a l'absentisme regi, les funcions «pròpies» de les Corts anaven canviant en la Catalunya de l'edat moderna, de manera que se'n potenciava el caràcter de quadre on les ciutats i viles negociaven els seus afers particulars —mancades d'altres ocasions per fer-ho—. En aquest sentit, coincidim amb les afirmacions d'Eva Serra per a la vila de Tuir, *La sindicatura de Rafael Coll, art. cit.*, p. 628.